

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...инай 1921 оной ...нин 21-һээ гарана | № 101 (15724) | 1981 оной май 1, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

МОСКВАҺАА МОРДОБО

Ливиин революциин хүтэлбэрилэгшэ, Социалис Арадай Ливиин Араб Джамахириин толгойлогшо Муамар Каддафи апрелиин 29-дэ Москваһаа мордобо. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уряалаар тэрэ хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. Н. Пономарев болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ М. Каддафиие үдэшэбэ.

(ТАСС).

ДЭЛХЭЙН АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

ҮНӨӨДЭР — маша һайхан хаба... рай һайндэр мүндэлбэ. Майн нэгэн ...империализмда эсэргүү, эб найрам... ...й, демократиин ба социализмын ... тэмсэгшэ ажалшадай һаналаа нэ... ...гэлгын үдэр. Мүнөө жэлдэ энэ гай... ...гта һайндэр бүмбэрсэг дэлхэйн ... зоной хани барисаагаа улам бүри ...ырүүлжэ байһан жабхаланта ор... байдалда тэмдэглэгдэжэ байна. ... тиимэһээ хүдэлмэришэн ангиин ... багшанар Маркс, Энгельсын ... шэрээһэн, «Бүхы оронуудай ...летаринар, нэгэдэгты!» гэһэн уряа... бүхы түбинүүд дээгүүр хэзээ хэ... ...ихиһээ хүсэ ехэтэйгээр сууряатан ...ана, шэнэ илалтануудта түрүү ...ой арад түмэнине зоригжуулна.

Марксизм-ленинизмын агууехэ һур... ...ие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, ...димир Ильич Ленинэй байгуулһан ... гүрэн дотор Майн 1 илангаяа үр... ...дэлгэрээр, гүн удхатайгаар, баяр ...алантайгаар һайндэрлэгдэжэ бай... Жэл бүри совет хүнүүд энэ алдар... ...дэрые урма баяртайгаар угтажа, хү... ...зутаатайгаар тэмдэглэдэг гээшэ. ... һайн һайхан ёһо заншалаа арь... ...на, энэшье жэлдэ манай Эхэ ... ажалшад али болохо һалбари ... шэнэ амжалтануудтай хүрэжэ ...

...ээ жэлэй Май урда урдынхитаяа ... байхаһаа гадна, мүн баһа тусгаар ...ай, онсо өөрын шэнжэтэй, удха ша... ...юм. Юуб гэхэдэ, энэ хадаа ...ай XXVI съездын болоһон жэл... ...дэглэгдэжэ байна.

... съезд — пролетарска ин... ...ционализмын зохёон байгуулхы ...урталай шэнээр мандан һалбарал... ... найрамдалай, арадуудай эрхэ ...й, социальна дэбжэлтын ба со... ...ын түлөө тэмсэлшэдэй КПСС-... ...йгуулһан холбоо барисаагаа саа... ... үргэдхэжэ, бэелүүлжэ байһанай ...мүн. Манай съезд дээрэ 109 оро... ... коммунис, хүдэлмэришэдэй, на... ...ально-демократическа болон бусад ...дай, организацинуудай 123 де... ... байлсаа. Иимэ олон ханинарые ... партиин дээдэ нэгэшье хурал... ...үлеэн абажа үшөө үзөөгүй юм. ... хадань:

...ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ РЕВОЛЮЦИ... ... ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ҺУР... — МАРКСИЗМ - ЛЕНИНИЗМ ...АХА БОЛТОГОЙ! — гэһэн ду... ...ра янза бүриин хэлэн дээрэ суу... ...дэлнэ.

...дэрэй һайндэр хадаа КПСС-эй ... съездын түүхэтэ шиидхэбэринүү... ...доото дээрэнь бэелүүлжэ байгаа ...радай илалтануудые гэршэлһэн, ... доһолгомо жагсаал болоно. ... табан жэлые — болзорһоонь ... гэһэн уряа бүхы орон доторнай ...этэйгөөр, үргэнөөр дэлгэрэнхэй. ... хүндэлэлдэ бадарһан социалис ...ондэ эдэбхитэйгээр оролсоод, ...ойнгоо мандалда ажалай бэлэг ... тухай баяртай мэдээсэлнүүд ...шагүй үдэр бүхэндэ соносто...

...дүү бүхы совет арадуудтайгаа ...манай республикынше ажалшад ...таа ажахын хүгжөөлтэдэ өөрын... ...атые алгадгүй оруулна. Промыш... ...ленношье, хүдөө ажахыншье та... ...гаа бэшэ амжалтанууд туйлаг... ...эл эдэ үдэрнүүдтэ Буряад оро... ... ажалшад Майн урда тээ туй... ...амжалтанууд, байгша оной тү... ... кварталай түсэб, абаһан уял... ... дүүргэһэн тухайгаа омог баяр... ... мэдээсэнэд. Имагтал социалис ... үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ...олон тоото ажалша коллекти... ...үйлэдбэриин түрүүшүүл ажалай ...харуулан, онсо шалгараа. Тэ... ...додо Улаан-Үдын судна бүтээл... ...ой цементын заводууд, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн ба ойдолой үйлэдбэриин «Туяана», «Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй болон бусад коллективүүд ороно. Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогта «БАМтоннельстрой» управлениин тоннельнэ 16-дахи отрядай В. И. Шильниковэй хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригада эрхимлэжэ гараа. Тус бригадын коллектив гурбан һарынгаа түсэбые 146 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 154 процент дүүргэхэтээ хамта, алмалта ба арьбалалта ехээр хээ. Ингэжэ шэн габьяата ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан түрүү предприятинуудые, коммунис ажалай габшагайшуулые тоолохо болоо һаа, үшөө олон байха.

Тэрэшэлэн республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд аһан шадалаараа оролдожо байһанаа лаблаа. Гүрэндэ хүдөө ажахын гол продуктнуудые тушааха түрүүшын кварталай түсэб дүүргэгдэнхэй. Нёдондо жэлэйхиһээ 70 мянга гаран олон хурьган абтаад байна. Олохон районуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри эмхитэйгээр эхилэнхэй. Түрүү таряашад, механизаторнууд уласхоорондын энэ һайндэрые бураздаа дээрээ, эршэтэ ажалай охин соо угтажа байна. Илангаяа Түнхэнэй, Кабанскын, Хэжэнгын, Баргажанай, Загарайн, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай районуудай ажахынууд яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Жэшээнь, районуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараад, гүрэндэ мяха, һү худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргэһэн, адууһа малайнгаа тоо толгой олошоруулһан Түнхэнэй район КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй ба ВЛКСМ-эй обкомой Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаха болобо. Тус районой ажалшад гүрэндэ мяха тушаалгаяа нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 140 процентээр, һү тушаалгаяа 9 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Мүн Кабанскын, Хэжэнгын районууд, һайн амжалтануудые туйлажа, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Болбосорол гэгээрэлэй, соёл культурын талаар Буряад ороной туйлалта — түүхэдэ үзэглөөгүй ушар. Энэ илалтаараа бидэ омогорхохо ёһоороо омогорхонобди, омогорхохошье эрхэтэйбди. Эдэ бүгэдэ туйлалтымнай эшэ үндэһэниинь хаанаһаа эхитэйб гэхэлэ, Агууехэ Октябрь, Ленинэй парти, хуби заяагаа нэгэдүүлһэн совет арадууд гэжэ бидэ мүнөөдэр — Майн нэгэнэй һайндэртэй дашарамдуулан, дахинаа дабтан, омог баяртайгаар дурданабди.

Алдарта Майнгаа һайндэрые магтан суурхуулһан совет арадай алхам бата, илалтата замайнь залуур сэхэ. Багша Ленинэй туг доро урагшаа зориһон арадай сэдьхэл арюун, хүсэл эрмэлзэлынь холо руу зориихой, ажал хэрэгынь бүтэсэтэй.

Мүнөөдэр Майн нэгэнэй жабхаланта жагсаалда гараhадаа, совет хүнүүд Коммунис партиингаа иимэ Уряануудые үшөө дахин сэдьхэлээ ханангяар ингэжэ дабтана:

ДЭЛХЭЙН АРАДУУД! ИМПЕРИАЛИЗМЫН, МИЛИТАРИЗМЫН БА ҮҺӨӨ ХЯҺАА НЭХЭЛГЫН ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАНУУДТА ЭРИД ШАНГА ХАРЮУГАЙ СОХИЛТО ҮГЭГТЫ!

ЭБ НАЙРАМДАЛ БЭХИЖҮҮЛГЫН, ШАХАРДУУ БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛГЫЕ ГҮНЗЭГЫРҮҮЛЭГТЫ, БУУ ЗЭБСЭГ БҮТЭЭН ГАРГАЛГЫЕ ЗАЙСУУЛАН САРАГТЫ!

ЛЕНИНЭЙ ТУГ ДОРО, КОММУНИС ПАРТИИН УДАРИДАЛГА ДОРО — КОММУНИЗМЫН ИЛАЛТА ТЭЭШЭ. УРАГШАА!

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ

РЕСПУБЛИКЫН ХҮН ЗОНИИЕ СОЁЛОЙ ТАЛААР ХАНГАЛГЫН ТҮЛӨӨ ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет республикын соёлой эмхинүүдэй дунда 1980 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, ингэжэ ТОГТООБО:

хүн зониие хангаха талаар клубуудай дунда дэлгэрһэн республиканска социалис мүрысөөндэ МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНИИЕ илаһанда тооложо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон профсоюзуудай областной соведэй дамжуулгын Улаан тугые, нэгэдэхи шан — Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын фондһоо клубай 2 мянган түхэригэй хэрэгсэлнүүдые барюулха.

хүн зониие хангаха талаар библиотекын эмхинүүдэй дунда дэлгэрһэн республиканска социалис мүрысөөндэ БЭШҮҮРЭЙ РАЙОНИИЕ илаһанда тооложо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон профсоюзуудай областной соведэй дамжуулгын Улаан тугые барюулха, Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын фондһоо библиотекын 1 мянган түхэригэй түхеэрэлгэ дамжуулан үгэхэ.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо Эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэжэ байһан ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-нэй һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан үсэгэлдэр болобо.

Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-нэй һайндэр тухай элидхэл профсоюзуудай Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ А. Д. Чукаев хэбэ.

Һүүлээрнь суглаанда хабаадагшадта һайндэрэй ехэ концерт харуулагдаа.

АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

ТОМО ОТРЯД БҮТЭЭСЭТЭЙ

Район соогоо эгээн түрүүлэн, «Прибайкалец» колхозой хоёрдохи бригадын оньһожоруулагдамал отряд хабарай тарилгые эхилбэ.

Энэ жэлдэ Эрхэлигэй болон Турунтайн отделенинүүдтэ орооһо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулха тусхай нэгэдэмэл томо отряд эмхидхэгдээ юм. Тэрэниие комплексно бригадын бригадир А. М. Олейников хүтэлбэрилнэ. Иимэ отряд бүтээсэ ехэтэй байха, тарилгын бүхы хүдэлмэри түргэнөөршье хэгдэхэ гэжэ эндэхид тоолоно.

Тус отряд хамта 4 мянган гектарта орооһото ургамалнуудые тариха, 2 мянган гектар газар хахалха түсэбтэй. Мүнөө эндэ түрүүшын 200 гектарта шэниисэ, 50 гектарта горох тариглаа. Мүн 800 гектар газар хахалжа, хүрьһэнэйнь дээрэхиие нягтаруулжа, үрэһэ тарихаар бэлэн болгоод байна.

Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриин шанарые шалгаха, мүрысөөнэй дүн гаргаха тусхай комисси байгуулагдаа.

Ю. АНТОНОВ.
Прибайкалиин район.

ШУБУУШАД ЗОРИГЖОНХОЙ

Эгээл мүнөө үедэ Шаралдайн шубуунай фермэнүүдтэ ехэл шууятай болоод байнхай. Эндэ галуу, нутаһадай дальбараанууд абтажа дүүрээд, тэдэниие түлжүүлхэ, мяханда тушааха хүдэлмэри түлэг дундаа.

Дүршэлтэй шубуушан Е. С. Фетисовагай хүтэлбэрилдэг Филипповкэ гэжэ газарта байдаг бригадынхид февраль һараһаа хойшо хамта 20,5 мянган нугаһанай дальбараа абаад, тэдэнэйнгээ 98,8 процентые томо болгожо, мүнөө мяханай комбинадта тушаажа захалһаар хэды хонобо. Даб дээрэ тус тустаа дунда зэргээр 1900 грамм шэгнүүртэй хамта 18 мянган дальбараа мяханда тушаагдаа. Энэ бригада жэлэй хоёрдохи кварталда 342 центнер шубуунай мяха гүрэндэ тушааха даабаритай аад, тэрэнээ һаяар нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь. Энэнь тус коллективэй Уласхоорондын һайндэр — Майн Нэгэндэ бариһан ажалайнь ехэ бэлэг болоно.

Тиихэдэ Г. Т. Калашниковай хүтэлбэрилдэг шубуу үсхэбэрилгын комплексын эбтэй эетэй коллектив байгша оной майн 10 болотор хамта 44 мянган нугаһанай дальбараа мяханай комбинадта ябуулха гэхэ гү, али бүхыдөө 833 центнер шубуунай мяха тушааха юм.

Байгша оной гансахан хоёрдохи кварталда «Забайкалец» совхозойхид хамта 2110 центнерһээ бага бэшэ шубуунай мяха гүрэндэ худалдажа, ажахынгаа гүрэндэ мяха тушааха жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэнь горитой хубита оруулха зорилготой.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

ДЭЛИСЭТЭЙ

(Телефоноор абтаба). Һүүлэй үедэ Яруунын районой «Дружба» колхозой таряан ажалайхид газар тушаа, хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг болонхой. Тиигэншьегүй яахаб даа. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хаа хаанагүй ган гасуур боложо, мал ажахые эрхилэлгэдэ бэрхэтэйшэг байдал тохёолдонхой. Тэдэнэр энэ жэлдэ урдаа байһан бэрхэшээлээ дабажа гарахын тула ехэхэн ажал ябуулта эхилэнхэй, Мүнөө 1.000 гаран тонно наг шэбхэ, 164 тонно минеральна үтэгжүүлгэ 820 гектар таряалан дээрээ гаргаа. Колхоз наг шэбхэ шэрэлгэдэ тэргэтэй 10 трактор үгэнхэй. Эдэнэр үдэртөө 200 гаран тонно шэбхэ полидо зөөнэ.

Мүн эндэхи луговодууд байгша ондо гидротехническэ 13 түхеэрэлгэ заһабарилжа, 500 гектар нуга сабшалангаа уһалжа эхилээ. Тиихэдэ бүлүүр 6 станцяараа 640 гектар газараа ундалуулаад байна. Эндэ ажахын дүршэлтэй луговодууд А. Сафеев, Н. Доржиев, П. Жданов гэгшэд үндэр баян ургаса абахын түлөө тууха сүлөөгүй ажаллана.

Хүршэ байһан «Коммунизм» колхоздо хабарай тарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байнхай. Мүнөө нуга сабшалан, таряалан дээрээ ехээр шииг нойто тогтоохо ажал үргэнөөр ябуулагдана. Тус ажахын түрүү механизаторнууд К. Карелов В. Зурнаков хоёр 1000 гектарта борнойлго үнгэргөөд, тэндээ культиваци хэжэ байна. Үшөө уһа хэгдэдэг мүхарюулгатай 4 агрегат газараа тэгшэлнэ.

Эдэ ажахынуудай механизаторнууд, луговодууд Майн 1-нэй уласхоорондын һайндэрые өөһэдынгөө хүдэлмэри дээрэ ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахань.

С. УБЕЕВ.
Яруунын район.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Москвада болоһон бүхэсоюзна зүблөөн-семинарай дүнгөөр үсэгэлдэр КПСС-эй обкомдо уулзалга болобо. Тус уулзалгада республиканска газетэнүүдэй редакцинуудай, Буряадай АССР-эй Телевидени болон радио дамжуулгын гүрэнэй комитедэй, номой хэблэлэй болон бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадаба. Бүхэсоюзна зүблөөн-семинарай дүнгүүдээр КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев мэдээсэл хэһэн байна.

Репортаж ТҮҮХЭТЭ ХАБАРАЙ ТҮҮРЭЭН

Гурбан агрегадһаа бүридэһэн Григорий Кондратьевич, Михаил Кондратьевич Абрамовуудай, Михаил Васильевич Ефремовэй комсомол-залуушуулай тарилгын звено Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

(ЭНЭ КОЛХОЗҺОО БЭШЭГДЭҺЭН РЕПОРТАЖ МАНАЙ ГАЗЕТЫН МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРОЙ 2-дохи ХУУДАҺАНДА УН ШАХЫЕТНАЙ ХҮСЭНЭБДИ).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (зүүн гарһаа) Г. К. АБРАМОВ, тэрэнэй аха М. К. АБРАМОВ, М. В. ЕФРЕМОВ. 2. Эдэнэрэй агрегадуud шэниисэ тарижа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Бальжинима ЮНДУНОВ

ҺАЙХАН ЗАЯАТАЙ ҺАРА

Майн нэгэн! Маша зуб—
Манай дуратай, хүлеэдэг үдэр.
Мойһоной сэсэг зэдэлан болив,
Мүнөө эрэбэш Буряад орондом!

Һайхан үглөө, һаргама нараар гү,
Һалхитайхан бурхээгөөр гү—хамаагүй,
Орожо ерыш, олоной һайндэр,
Алхам түгэс ороной мүнөөдэр!

Мэндэ!—гээд, урдаһааш мэшэзэн,
Малша буряад маһагашан бодоно.
Мэндэ!—гээд, малгайгаа абан,
Механизатор хүбүүн хүлһөө эршана.

Шанга үбэлые дабан гараһан
Шандаваһатай хурьгад шамтай
танилсан,
Үлзы хабарай амисхал мэдэрнэ,
Үндэр нөгөө үргүүлхыеш хүлеэнэ.

Ган гасуурта урда жэлнүүдтэ
Газардан алдаһан уһа голнууд
Хура бороо хүлеэн этигэнэ,
Хуурай һалхи намнаш гэнэ.

Бүхы Буряадаин шамайгаа угтажа,
Баатар ажалай суурһа зэдэлгэнэ,
Баяртай шарайнгаа хүдһые сэлмээжэ,
Бата гараа урдаһааш һарбайна.

Хорин зургаадахи түүхэтэ съездын
Һүүлэхэнээр ерһэн жаргалта МАИ,
Хэтэ мүнхэдөө мандажал бай,
Һайхан заяатай МАИ, МАИ!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ЭРХЭТЭД! ЛЕНИНЭЙ ЗААБАРЯАР, КОММУНИС ЁҺООР АЖАҺУУЖА, ХҮДЭЛМЭРИЛЖЭ БА ТЭМСЭЖЭ ҺУРАГТЫ!

(КПСС-эй ЦК-гай 1981 оной Майн 1-нэй Уряануудһаа).

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинһээ хойшо Хандагатайн модо бэлэдхэлэй эршэтэйгээр ажаллажа, ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха гэжэ оролдоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Леспромхозой доодо складта. 2. Модо ашаалдаг кранай жолоошон Нина Гребенщикова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЯРЛУУЛНА, ЗОРИГЖУУЛНА, УЯЛГАЛНА

Ажалшан арадуудай һаналаа нэгэдэлгын һайндэрые совет хүнүүд жэл бүри урма баяртайгаар угтадаг, ажалайнгаа эрхим бэлэгүүдые зорюулдаг гээшэ. Манай районой ажалшад энэ жэлэй Майн Нэгэнние хээээ хэзээнэйхиһээ һайн амжалтануудтайгаар угтаба. Нютагай промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай коллективүүд үшөө съездын урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, ажалай шанга эршэ абажа, шэнэ табан жэлые урагшатайгаар эхилбэ. Худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприяти бүхэн үнгэрһэн кварталай түсэб болон уялгануудые дүүргэжэ шадаа. Зуун-Мориной леспромхозой коллектив продукци худалдаха кварталай түсэбые 106 процентдэ хүргэжэ, һүүлэй хэдэн жэлэй туршада анха түрүүшынхиеэ социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Мүн районой типографиин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай, райпотребсоюзай, ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын коллективүүд һайнаар хүдэлөө.

Районой гол һалбари хадаа хүдөө ажахы болоно. Эндэшье яһала һайн үрэ дүн түйлагдажа байнхай. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой дутагдалнууд ушарһан юм. КПСС-эй райком, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдком колхоз болон совхозуудай үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн байна. Удаань хүдөө ажахын үйлэдбэрие хүтэлбэрилхэ, шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эршэ түгэсөөр хүдэлхэ тэмсэлдэ районой ажалшадые элсүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд абтаа юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ илангаа манай малшад эрхим ажалаараа баясуулба. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэж, 7048 центнер мяхан тушаагданхай. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 2,3 дахин ехэ мяхан худалдагдаба гээшэ. Саянай, Түнхэнэй совхозууд, «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозууд энэ амжалтада хубитаяа ехээр оруулаа.

Һү гүрэндэ тушааха нэгэдэхи кварталай түсэб 127 процент дүүргэгдэж гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 2000 шахуу центнерээр ехэ болоо. Туранай, Түнхэнэй совхозууд, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Сибиряк» колхозууд түсэбөө нилээд үлүүлһэн зэргэтэй.

Районой малшад малай үбэлжэлгын хаһые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байнхай. Тэдэнэр ниитын малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэһээ гадна, бүрин бүтэнөөр ондо оруулхын тула бүхы оролдолгоёо гаргана. Малай гарзалха ушар нёдондонойхиһоо нилээд үсөөрөө.

Үйлэдбэри дээрэ түйлагдаһан һайн амжалта хадаа имагтал ажалша хүнүүдэй аша габьяа мүн болоно. Тэдэнэй сэдьхэл бодолые, эрмэлзэл зоригжолые бадаргаха гээшэ ехэ гүнзэгы удхатай зүйл гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Партийна организацинуудай энэ хэрэгтэ анхаралаа тусгаар хандуулна. Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулхын, тэрэнэй дүүргэдэг нүлөөлхы үүргые дээшэлүүлхын, хүдэлмэриин эрхим шанар, ажалай эрхим бүтээсэ түйлахын тула тэдэнэр ехэ оролдолго гаргаа, ехэ юумэ хээ.

Партийна организацинуудай ябуулһан эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ажал хэрэгүүдтэмнай һайнаар нүлөөлөө. Мал ажалай продуктнуудые абалгые, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар республикын районуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүүшын кварталай дүнгөөр манай район нэгэдэхи һуури эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй ба ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэхэ зол хубитай байба. Иимэ үндэр сэгнэлтэдэ районой бүхы ажалшадые, илангаа малшадые ехэтэ урмашуулһан, саашадаа бүри һайн амжалта түйлаха зоригжол түрүүлһэн байна.

Эндэ түрүү малшадай нэрэнүүдые дурдангүй үнгэрхын аргагүй. Һүүлэй гурбан һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү һааһан Саянай совхозой һаалишан, Ажалай Улаан Тугай орденто Д. Д. Хапхаранов, «Сибиряк» колхозой — Г. Д. Абмаева, Түнхэнэй совхозой—С. Шармашкеева, В. Николаева гэгшэд һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Эрхим түрүү үхэршэд Ажалай Улаан Тугай орденто Г. Г. Паданов (Туранай совхоз), Ажалай Алдар Солын II ба III шатын орденто Д. Ш. Хэдагаев («Сибиряк» колхоз), республикын габьяата малшан Д. С. Матуев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), тугалшад Т. Д. Андриевская («Сибиряк» колхоз), Е. Натоко (Түнхэнэй совхоз), хонишод Р. Д. Махеева, Г. Х. Ябжанов (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), Д. П. Леонтьев («Восточные Саяны» колхоз), Б. С. Югдуров, Г. М. Шарагулов («Маяк» колхоз), гахайшан Е. П. Замбулаева (Саянай совхоз), адуушан С. Г. Отбоев (Саянай совхоз) болон бусад түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсана, эрхим ажалаараа суурхана.

Шэнэ табан жэлэй эхиндэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлаха хэрэгтэ мал ажалай асуудалаар арбан хоног бүхэндэ нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг районно «летучка» нүлөөлхы үүргэ дүүргэжэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Һарын, кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр иимэ уулзалга КПСС-эй райкомдо болоно. Эндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд, парткомой секретарьнар уригдана. Арбан хоног бүхэндэ ажахынуудта дүн сорсологдоно. Тэрээндэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд, зоотехнигүүд, ветеринарнууд, ахалагша малшад хабсададаг гээшэ. Малай үбэлжэлгын ябаса, түл абалгын байдал, һүнэй оросо, тэжээлэй ямараар буйлуулагдажа, эхэ малай искусственна аргаар хэр үрэжүүлэгдэжэ байһан тухай нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн болодог, дутуу дундануудаа усадхаха аргаяа тодорхойлдог юм.

Мүнөө районоймнай тариалан, сабшалан дээрэ халуун хүдэлмэриин баһа нэгэ шухала хаһа эхилэнхэй. Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һара соо хэгдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байнхай. Район мүнөө жэл 25.358 гектар газар дээрэ орооһото, бобово, тэжээлэй ургамалнуудые тариха даабаритай. Түсэбэй ёһоор район бүхыдөө 300.317 центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 14,2 центнер орооһо абахаар хараална.

Апрель һарада тогтоһон сагай дулаан уларил районой олонхи ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэриие эртэ эхилхэ арга олгобо. Хүрьһэнэй шииг нойто бариха, элдүүрилхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы ажахынуудай эртынгээ орооһото ургамалнуудые түлэг тарижа байна. Район дотороо эгээн түрүүн «Сибиряк» колхозой механизаторнууд тарилга хэжэ эхилээ һэн. Удаань «Восточные Саяны», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Саянай совхоз үрэһээ һуулгажа захалаа.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриин амжалта хадаа гол түлэб ажалай эмхидхэлһээ, социалис мүрысөөнэй дэлисэһээ дулдыдаха байһаниинь мэдээжэ. Энэ харюусалгатай хаһые амжалтатайгаар, эрхим шанартайгаар, зохид болзорто үнгэргэхэ зорилготойгоор КПСС-эй райкомой бюро, райгүйсэдком энэ жэлэй тарилгын кампаниие хүтэлбэрилхэ районно штаб байгуулба. Техническэ, ажаһуудалай, соёлой талаар хангалга эрхилхэ, мүн шанарай түлөө харюусаха хүнүүд томилогдонхой. «Тарилга-81» гэһэн районно штаб тарилгын агрегадуудай хүдэлмэриин ябасые ажахынуудта үдэр бүхэндэ харуулжа байха уялгатай. Тиихэтэеэ хамта ажахынуудта байгуулагдаһан штабые хүтэлбэрилхэ юм.

Штабай үшөө нэгэ шухала зорилгонь хадаа хабарай тарилга дээрэ ипатовайхидай түрүү онол аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ болоно. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени, партком энэ жэлэй хабарай тарилга дээрэ Шанаагай тракторна бригадые нарядгүйгөөр хүдэлхэ звеньевой гуримда оруулжа байнхай.

Түнхэн нютагай үргэн ниитэ ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлые урагшатайгаар эхилбэ. Энэнь КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулжа байһан түрүүшынь алхам гээшэ лааб даа. Манай районно партийна организациин ажал ябуулгада дутагдалнууд, алдуу эндүүнүүд огто үгы гэжэ хэлэхээ һананагүйб. Тиимэ юумэнүүд олон, арсахын аргагүй. Зүгөөр тэдэниие дары усадхаха хэмжээ абаха, урдаа табиһан зорилгонуудаа хүсэндэнь хүргэхэ гээшэ районой бүхы коммунистнуудай, бүгэдэ ажалшадай нэрэ хүндын хэрэг болоно.

В. ТАХАНОВ.
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой слесарьнуудэй бригадир, Ленинэй орденто **П. Д. ДОНДОКОВ:**

Манай бүхы совет арад, тэрэ тоодо манай Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой хүдэлмэришэд бүхы дэлхэйн ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын Майн 1-нэй һайндэрые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа байна. Депогоймнай коллектив арбадахи табан жэлэй даабариһаа гадуур олон мянган тонно ашаа зөөгөө бэлэй. Шэнэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бүри шангаар ажаллажа, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа улам ехээр зөөхэ гэһэн хараа зорилготойгоор социалис мүрысөө эмхидхэжэ, эршэ түгэсөөр ажаллажа байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа зөөхэ хэмжээе 14—15 процентээр, ажалай бүтээсые 10—12 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго түмэр замшадай урда партиин XXVI съезд табяа. Энэ асари ехэ хараа түсэб бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ манай депогой хүдэлмэришэд хубитаяа оруулалсахаар эрид шиидээд, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлмэрилжэ байнхай.

Би локомотивна деподо 36 жэлэй туршада ажаллажа, ехэ юумэ ойлгожо абааб, паровозуудые, тепловозуудые, электровозуудые заһабарилалсажа, дүршэл шадабаритайшье болооб. Энэ хугасаа соо нилээд ехэ ажал хэгдэһэн байха. Бэрхэ слесарьнууд В. И. Гнеушев, К. А. Савелов болон бусадтай олон жэлэй туршада тон лэ эбтэйгээр ажаллажа, бүхы хүдэлмэрсэ эрхим шанартайгаар бүтээнэбди. Манай депогой коллектив дотор тиимэ һулаханаар ажалладаг, гээгдэлдэ оролһон хүниие олохогүйт. Тиимэһээл арбадахи табан жэлэй дүнгөөр олон хүдэлмэришэднай гүрэнэй эгээл дээдын хайра шагнал—орден, медальнуудта хүртэбэ. Намда, юрын хүдэлмэришэндэ, жиирэй малшанай хүбүүндэ, Ленинэй орден барюулба. Түрэл коммунис партиин, совет гүрэнэй иимэ үндэр этигэл найдабарида, хайра шагналда хүртэһэндөө урмашан баясажа, саашадаа бүришье һайнаар ажаллаха байхаб гэжэ үнэн зүрхэнэй үгэеэ үгэнэб.

Майн 1-нэй һайндэрые манай локомотивна депогой хүдэлмэришэд эршэтэ ажалаараа угтажа, шэнэ илалтанууд тээшэ бата найдамтайгаар дабшаха арга шадалтай байһанаа мэдүүлнэ.

ҺАНАҺАНДАА НАЙДАМТАЙ ХҮРӨӨБДИ

Түрэл партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, бидэнэр отарынгаа зуун хонин бүриһөө 145 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 6,5 килограмм нооһо хайшалха уялга абаа һэмди. Энээн тухайгаа областной партийна конференци дээрэ элидхэһэн байнаб.

Тэрэ гэһээр хэдэн һара үнгэрбэ. Мүнөө үедэ түл абталга дүүрэнхэй. Отарынгаа 587 эхэ хонидһоо 900 хурьга абаад бүрин һайнаар түлжүүлжэ байнабди. Тиигэжэ зуун хонин бүриһөө 153 хурьгатай болоо гээшэбди. Энэмнай Майн нэгэнэй һайндэртэ манай ажалай бэлэг мүн. Тэрэшэлэн намда Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ, шагнал олгогдоһондо бидэнэрэй харюу болоно.

Иимэ амжалта тушаан боложо түйлагдаа бэшэ лааб даа. Энэ хадаа бидэнэрэй олон жэлдэ хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлэй аша үрэ, түхэрээн жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриин дүн ха юм.

Арбадахи табан жэлэй һүүлэй хоёр жэлдэ отарынгаа зуун хонин бүриһөө жэлдээ 140 хурьга томо болгожо, түс бүриинь 23 килограммтайгаар колхоздоо тушааһан, хонин бүриһөө 7 килограммһаа дээшэ (зачётно шэгнүүрээр) нооһо хайшалһан байнабди. Мүнөө жэл һүрэгнай табадахяа хурьгална. Үшөө нэгэ жэл түрүүлхэ хүсэлтэйбди.

Ямар аргаар иимэ олон хурьгад, иимэ ехэ нооһон абтана гээшэб гэжэ хүнүүд гайхадаг, заримашуул этигэхэгүй шахуу байдаг. Хабэ, шадабари багатай хонишод лэ тиигэжэ маргана гэжэ һанагшаб. Юуб гэхэдэ, манай эндэ үсхэбэрилэгдэдэг нарин нооһото хонидһоо бүришье олон түл абадаг түрүүшүүл орон доторнай бии ха юм. Урдань Борьёогой совхозой суута хонишон Д. Свистунов баһал зуун хонин бүриһөө 150 гаран хурьга түлжүүлээ һэн лааб даа.

Хори гаран жэлдэ хонишоноор ажаллажа ябахадаа, һүүлэй табан жэлдэ эхэ хонидые харууһалхадаа олон «нюуса нууд» ойлгогдожо абтаһан байна. Нэн түрүүн хонидоо жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байлгажа шадаал һаа, олоороо эхирлэдэг, хурьгадаа садхааха һүтэй байдаг гээшэ. Илангаяа зунай хүхэ ногооной шэмэ һайса абхуулха хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Тиихын тула зундаа һүрэгөө бэлшээридэ эртэ гаргаад, үдэшэ орой болотор адуулдагбди. Зунай сагта наранай гараха үедэ хониднай шүүдэртэй ногоо эдижэ, бэлшээриингээ эгээн саада захада хүрөөд байдаг гуримтай. Иимэ эртэ бэлшээридээ гаража һураһан хонид үүрэй сайраха үеэр бодоод, бэлэн болоод байдаг юм. Тиигээд намартаа тариалангай, зеленкын узуурта бэлшээжэ, таргыень хүсэлдүүлэгшэбди.

Үбэлдөө хонидойгоо хүшэ алдахагүйн тула һайн шанартай үбһэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэй. Эндэ бидэ хонишод эдэбхитэйгээр хабаададаг, өөһэдынгөө хүсөөр отара шадархи сабшалан, тариалангаа харууһалжа, хүсэд хүрэхэ үбһэ бэлэдхэнэбди. Нёдондо 142 центнер үбһэн, зелёнко бэлэдхэгдэжэ абтаа һэн. Өөһэдын суглуулһан үбһэн ноб ногоохон, арьбан байдаг даа. Хэды үбһэ тэжээлтэй байгаашье һаа, һүрэгөө хурьгалха дүтэлтэрнь бэлшээдэгбди. Хонид уһаар дутаагдадаггүй.

Иимэ тобир тарган байһан хонид захаһаа эхирлэдэг, зариманиинь гурбаншье хурьга гаргадаг. Юрэдөө манай һүрэгтэ туранхай муу хонин гэжэ байдаггүй.

Абаһан хурьгадаа һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Түл абаха үедэ бидэндэ туһалхаяа 3—4 залуушуул ерэдэг. Тиигэжэ хурьгадай эхэһээ гараад, тэнжэхэтэйнь сасуу хүхүүлнэбди. Юрэдөө эхынь уурагтай һү хүсэдөөр эдюулхэ тон шухала. Түрүүшын арбан хоногто хурьгадтаа саахартай хара сай уулгахада һайн байдаг. Элдэб микро-макро бодосуудһаа бүридэһэн брикедүүдые хэрэглэнэбди. Хурьгад тэрэниие угаа дуратайгаар мэрэдэг юм. Мүн ногооной гурил үгтэдэг, ороохо таряа гидропонно аргаар ургуулжа, ногооень хурьгадта эдюулэгшэбди. Энэ бүгэдэһөө гадна хурьгадта гэжэ бэлэдхэгдэһэн зөөлэн үбһэ дуранъ сооно үгтэдэг байна.

Тобир тарган байһан хонидһоо нооһоншье ехээр абтадаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонидойнгоо нооһо отарадаа 2—3 бэрхэ хейшашадтай хамта өөрөө хоёр үдэртэ хиргажа абанаб. Энэ ушарта нооһон һайн шанартайгаар абтахаһаа гадна хонидой бэе гэмтээгдэдэггүй, тэдэ хооһоор хаагдажа байдагшьегүй. Эдеэлээд байһан хонидой нооһо хайшалхада, зөөлэн арһаниинь уршалаатадаггүй юм.

Саашадаа отараа томо комплекс болгохо хүдэлмэри эхилэгдээ. Нёдондо абтаһан 400 эмэ хурьгадаа отарадаа үлөөгөөд, үшөө 262 хурьгад нэмэжэ асарагдаа. Энэ шэнэ отарые Бальжинима Ринчиновэй бүлэ харууһална. Мүнөө шефүүдэй туһаламжаар хонидой шэнэ байра баригдажа байна.

Манай хэһэн ажалые парти, правительствамнай үндэрөөр сэгнэнэ, ажалайшье түлөөһэн һайн. 1979 оной дүнгөөр ВДНХ-гай Хүндэтэ дипломдо хүртэжэ, «Москвич» автомобиль шан абаабди. Минии нүхэр Зинаида Цыремпиловна Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ депутадаар һунгагдаһан байна. Мүнөө Ленинэй орден, «Балта ба Хадуур» алтан медаль хүртөөд байхадаа, баярлахын ехээр баярлажа, улам һайнаар ажаллаха байһанаа мэдүүлнэб. Бүхэдэлхэйн ажалша зоной һайндэр Майн нэгэнээр республикынгаа хонишодые амаршалаад, бүгэдэндэ ажалай ехэ амжалта, зол жаргал хүсэнэб.

Д-Н. СУНДУЕВ,
Социалис Ажалай Герой, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Манай хөөрэлдөөн

Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй луговод **Д. Г. ГУНЗЫНОВ:**

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлдэ баян ургаса заабол абахаар ажаллажа байнабди. Энэ ехэл удха шанартай байха. Тодорхойлбол, арбадахи табан жэлэймнай туршада диилэнхидээ ган гасуур, бэрхэтэй, хүшэр хүндэ үе саг дээрэ дээрэһээ ерэжэ, илангаяа ургаса ургуулагшадта горитой һургаал заабари болоо гээшэ. Энэ жэлһээ эхилжэ, ногооной баян ургаса ургуулха хүдэлмэреэ урдынхиһаа бага зэргэ ондоогоор ябуулха гэжэ шиидээбди.

Манай звенодо 80 гектар Билхатын уһалагдадаг сабшалан даалгагданхай. Бидэ энэ газараа Тэндидэй горхоной уһаар ундалуулдагбди. Хабарһаа намарай тэн болотор уһалхаар уһанай хүсэд хүрэхын тула Тэндидэйнгээ эхиндэ 30 мянга гаран кубометр тошо халяажа хүргөөбди.

Би мелиоратор мэргэжэлтэй хүм. Совхоздоо ахамад мелиоратораар ажаллааб. Һүүлэй жэлнүүдтэ гэнтэ ехээр үбшэлөөд, өөрынгөө дураар луговод болоһон хүнби. Мүнөө луговодоор гурбадахи жэлээ хүдэлмэрилнэб. Нёдондо сагай уларил таарамжатай һайн байгаа гэхын аргагүй. Газараа адагынь гурба дахин уһалжа, гектарай дунда зэргээр 15 шахуу центнер үбһэн абтаа. Тэрэнээ бүхыдэнь сенаж болгожо дараа һэмди.

Энэ жэлдэ гектарай 15 центнер үбһэ суглуулха түсэбтэйбди. Абаһан зорилгоёо бэелүүлхын тула намар, хабартаа гектарта 35 тонно хүртэхөөр наг шэбхэ гаргаабди.

1981 оной хабар алишье талаараа онсо илгаатай шэнгеэр намда һанагдана. Урдынхиһаа һалхигүй дулаан. Тиихэдэ үнгэрһэн табан жэлэй дүнгөөр һаяхан намда Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа. Энээгээр улам урмайжа, шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ амжалта түйлаха хүсэлтэйб.

ЭБТЭЙ БҮЛЭ

ХОЙТО-БАЙГАЛДА урин дулаан хабарай үдэрнүүд айлшалан ерэжэ хадын гол горход хүхюу соггойгоор харьялан, оурьялан урдажа, сэлмэг уһаяа Байгал эсэгэдээ салиндхан асарна. Дулаан оронһоо дууша шоуоуд бусажа, нуур һужаагууд дээрэ шууяатай, хүхюутэй болошобо. Хойто-Байгалай ажалшад, БАМ-ай барилгашад ургы сэсэгээр һалбарһан урин дулаахан май һараяа эршэтэ ажалай охин соо угтажа байһандаа урма баяртайнууд.

Манай тоннельнэ 27-дохи отрядай коллектив багахан коллектив гэжэ хэлэхээр. Гурбан зуугаад хүн эндэ хүдэлдэг юм. Коллектив доторнай ород, украин, белорус, буряад, латыш яһанай түлөөлэгшэд бии. Жэшээлхэдэ, Баатар Банзаракцаевай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив табадахи жэлээ Хойто-Муяын тоннелиин барилгада хабаадалсана. Эдэнэр тоннельнэ 27-дохи отрядай проходчигуудта байрын гэрнүүдые, столово, магазинуудые, промышленна объектнүүдые түргэнөөр, эрхим шанартайгаар бодхоно. Эдэнэр В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн.

Ород Александр Орловой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив газар дээрэһээнь сэхэ доошонь малтаха орёо түхеэрэлгэнүүдые шадамар бэрхээр, саг болзортонь тэдхоо бэлэй. Эдэнэй оролдолго шадабариин ашаар лэ Хойто-Муяын хадануудай дээрэһээ сэхэ доошонь малтагдажа байгаа 4-дэхи нүхэнэй хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана гэхэдэ алдуу гарахагүй. Энэ нүхэнэй гүнзэгынь 301 метр байха юм. Мүнөөдүн хамта 150 метр нүхэн малтагдаад байна.

Бэрхэ проходчик, украинец Владимир Мартыненкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һарадаа 25 метр гүнзэгы нүхэ малтадаг аад, зарим һарануудта 30—32 метр хүрэтэр нүхэ малтажа, даабарла үлүүлнэ. Хэзээдэшье гэдэдэггүй газар, гранит шулуун, хүрьһэнэй дундахи уһан эдэнэй хүдэлмэридэ ехэ һаад ушаруулна. Жэшээнь, часай туршада 350—400 кубометр уһа бүлэжэ гаргаха, уһанай гарадаг һүбэ нүхэнүүдые цементын холисоор яа байса бүхэлхэ ажал гарадаг. Владимир Мартыненкын бригадын гэшүүд эдэ бүхы бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабан, даабарла үлүүлһэн лэ байдаг.

— Тоннельнэ 27-дохи отрядай хүдэлмэришэд 1980 ондо 2,3 миллион түхэригэй барилга хээ һэн. Байгша ондо 3 миллион түхэригэй барилга хэжэ, дүрбэдэхи нүхэ малтаха ажалаа дүүргэхээр эрид шиидэнхэйбди, үгэдөө хүрэхэшье байхабди, — гэжэ манай отрядай хүдэлмэришэд мэдүүлнэ. Ород, буряад, латыш, белорус, украин арадуудай түлөөлэгшэд тон эбтэйгээр ажаллажа, иимэ һайн үрэ дүн түйлэнэ гэжэ онсо тэмдэглэхэ зэргэтэй. Манай коллектив партиин XXVI съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлэлсэхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

Дэлхэйн арадуудай һаналаа нэгэдэлгын Майн 1-эй һайндэрые Буряадай участогай, тэрэ тоодо манай 27-дохи отрядай хүдэлмэришэд ажалай бэлэгээр угтажа байһандаа урма баяртайнууд.

В. ВЕКСЛАВАС,
тоннельнэ 27-дохи отрядай проходчик.

Репортаж

ТҮҮХЭТЭ ХАБАРАЙ ТҮҮРЭЭН

УРИН дулаан ерэжэ, ургы сэсэг һалбаржа, булжамуур шубуун жэргэжэ, байгаали дэлхэй зэрэлгээтэн, баяраар халиһандал үзэгдэнэ. Хабарай шанга наранда жэгнэгдэһэн тариалан дээгүүр трактор агтын хүнхиһөөн үдэр, һүнигүй суурятана, ой модоной захаар, уула хадын майлаар зурыһан полиин дундуур сеялкэнүүдые шэрэһэн агрегадууд тооһо бурьюулан тамарна.

Хүйтэн нютагай механизаторнууд, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд газар тариалан эрхилхэ талаараа шадабаритай, ямаршье сагта ургаса абадаг гэжэ Улаан-Үдын район дотороо мэдээжэ болонхой. Үнгэрһэн ган гасуур жэлдэшье тэдэнэр гектар бүриһөө 14 центнер хара таряа, 8 центнер шэниисэ хүрнажа абаад, өөһэдыгөө хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгөөр хангаһан юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хабарые эдэнэр түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаад, тарилгын бүхы хүдэлмэриие эмхитэй хурданаар ябуулжа байна.

— Энэ жэлдэ хабар хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ ерэбэ, — гээд колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, Арадуудай хани барисаанай орденоор һаяхана шагнагдаһан Леонид Селиверстович Трифонов хөөрэнэ. — Тиимэһээ намарай хюруу эртэ унаха ушартай. Энээниие хараадаа абангүй байха аргагүйбди. Иимэ байдалда ороо һото ургамалнуудаа эртэ тариха гэжэ шиидээбди.

Колхозой бүхы гурбан бригадын механизаторнууд хара таряа болон шэниисээ апрелиин 25-һаа тарижа захалаад, түрүүшын табан үдэртэ 1600 гаран гектарта хүргэбэ. Тарилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 2-дохи бригадын механизаторнууд эрхимлэжэ ябана. Эндэ аха дүү Григорий, Михаил Кондратьевич Абрамовууд, Михаил Васильевич Ефремов гэгшэдэй комсомол-залуушуулай гурбан агрегат (**нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоһон зурагууд дээрэ**) ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

— Үглөөнэй 7 часһаа үдэшын 8 час хахад хүрэтэр таһалгаряагүй ажалланабди, — гээд ВЛКСМ-эй гэшүүн, тракторист Григорий Кондратьевич Абрамов хэлэбэ. — Үдын эдеэ хоол, паужин поли дээрэмнай асарагдана. Тракторнуудшье һайнаар заһагданхай, сеялкэнүүд шэнэ, үрэһэ хүрэнгэ хоёр машинаар зөөгдэнэ. Юрэдөө, манда һаад хүргэхэ юумэн байхагүй.

Үнгэрһэн намартаа хура бороо һайса ороһон, үбэлдөө саһа ехэтэй байгаад, хабар эртэ дулаарһан дэрэһээ шиигтэй һайн хүрьһэндэ үрэһэн таригдана. Сеялкэнүүдэй хойноһоо бүдүүн модон шэрэгдэжэ, хүрьһыень нягтаруулна, жэгдэлнэ.

Хабарай тарилгын шанарай хойноһоо шанга хиналта табигданхай. Бригада бүхэндэ арадай хиналтын депутадуудай пост, партийна бүлэг байгуулагданхай. Эдэнэр үдэр бүри хүдэлмэриин шанарые шалгадаг, механизаторнуудтай уулзажа хөөрэлдэдэг заншалтай.

Колхозой правлени болон партийна комитедэй зохёон баталһан социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор табан үдэр бүриин дүнгөөр түрүү агрегадта дамжуулгын вымпел барюулагдаха, хабарай тарилгын һүүлээр эрхимүүдтэ мүнгэн шан үгтэхөөр хараалагданхай. Эндэ хүдэлмэриин шанар, ажалай бүтээсэ, тарилгын үедэ таһалгаряагүй хүдэлһэниинь хараада абтаха байна.

— Майн нэгэнэй һайндэрые буразддаа дээрэ үнгэргөөд, бүхы 4900 гектар ороо һото ургамалнуудаа майн 10 хүрэтэр тарижа дүүргэхэ хүсэлтэйбди, — гэжэ колхозой парткомой секретарь Георгий Георгиевич Филатов тодорхойлбо. — 400 гектар хартаабхаяа майн 15 болотор һуулгажа дүүргэхэбди.

Байгша ондо ороо һо таряа, хартаабха, овощ ехээр ургуулжа абаха, адууһа малаа элдэб зүйлэй, белок элбэгтэй тэжээлээр хүсэд хангаха хэмжээнүүд эндэ онобшотой зохидоор бэелүүлэгдэнэ гэжэ ойлгохоор байба. Улаан-Үдэ городһоо «Искра» колхоздо хүрэхэлээр лэ харгын хойто захаар нэмжыһэн поли ногоорҗо харагдаба.

— Эндэ нёдондо намар 60 гектарта хара таряа тариһамнай, яһала һайнаар үбэлжөөд, мүнөө жэгдээр ургажа захалаа, — гэжэ колхозой ахамад агроном Илья Алексеевич Борисов мэдүүлбэ. — Энэ тарилгын зарим хубиинь үрэһэндэ үлөөгөөд, бэшыень ногооной гурил гаргаха агрегадта хэрэглэхэбди.

Энэ нютагта таарадаг, түргэн эдеэшэдэг, баян ургаса үгэдэг намар, хабар таригдадаг хара таряа саашадаа бүри ехээр ургуулдаг болохо зорилготой. Мүнөө хабартаа 600 гектарта хара таряа тариба. Мүн эды шэнээн талмайда горох ургуулхань. Малаа шэмэтэй һайн тэжээлээр хангахын тула 949 гектарта кукуруза наран сэсэг хоёрые суг, 872 гектарта горох-обёосой холисо тарихаар бэлдэнхэй. Эдэнь урда жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ газар эзэлхэ болоно.

Үшөө ямар аргаар эндэ нэр үндэр баян ургаса абаха болоноб гэхэдэ, энэ жэлдэ 1500 гектар сэбэр пар дээрэ тарилга хэхэнь. Энэ урда жэлэйхиһээ хоёр дахин үлүү ехэ болоно. Мүнөө жэлдэ 1800 гектарта сэбэр паар бэлдээд, саашадаа тэрэнээ хоёр мянган гектарта хүргэхөөр хараална.

Хоёрдохёор, энэ жэлдэ тариалан, сабшалан дээрэ урдынхиһаа нилээд ехэ минеральна үтэгжүүлгэ, шэбхэ оруулагдаа. Таряагань бүхыдөө һайн шанартай, нютагай эрхэ байдалда таараха сортын үрэһөөр хангагдахэ байна.

Гурбадахяар, ажалай эмхидхэл гуримшуулагдаа. Абаһан ургасынгаа зэргээр урмашуулагдадаг 12 звено эндэ байгуулагданхай.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ ХӨӨРЭНЭ

АМАРШАЛНАМ ШАМАЙ, УЛААН МАЙ!

МАЙН НЭГЭН... Үхибүүн наhанhаам hайханаар hанагдаhан hайндэрнүүдэй нэгэн. Энэ hайндэр тухай бодохолоор, улаан туг намилзан нюдэндэм харагдаадхидаг юм. Үндэб гэхэдэ, манай нютагта Майн 1-нэй, мүн революциин бүхы hайндэрнүүдтэ олон айлай гэрнүүдтэ (сомоной Совет, колхозой конторо тухай хэлэлтэшьегүй: тэдээн дээрэ улаан туг хододоо далбаажа байдаг ха юм) шад улаан тугууд хиисхүүлэгдэдэг бэлэй. Иимэ hайхан заншал нютаг бүхэнэй шэнжэ болонхой гээшэ. Тиимэл хадань «Улаан Май» гэжэ арад зон нэрлэhэн байгаа бээзэ. Зүб даа, түби дэлхэйн ажалша зоной hаналаа нэгэдэлгын үдэр hэн хойноо Майн 1-нэй hайндэр улаанаар hанагдангүй, улайран харагдангүй яахаб!

Ажалша түмэнэй hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын мүнхэ жэлэй hайндэр түүхэтэ ...байдалда боложо байна гэжэ барандаа мэдэнэбди. Саяхан hарын урдахана алдартан ганжарта Москва ниислэлээр манай Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд болоо, оронойнгоо экономическа болон социальна хүгжэлтын ...хараа шугамые ерээдүйн болотор тодорхойлоо. Бурядайнгаа делегациин тоодо орожо, түрэл партиингаа дээдэ ехэ хуралдаанда хабаадалсажа, улаан мандадаа ...4994 делегадтай хамта Эхэ оронойнгоо асари ехэ түсэбые баталалсаhандаа, КПСС-эй Центральна Комитедэй ажал ябуулгые алишье талаhаань батаар дэмжэhэндээ омогорхоноб.

Партиин съезд дээрэ баталагдан абтаhан түсэбүүд манай баатар совет арадай ажалша хүдэр гарнуудаар бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэйл! Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын олон түрүүшүүл үлүүлэн дүүргээ гэжэ дуулдана. Мартен пеэшэнэй мантан томо амаар улаан дүлөөр сорьёжо, халуу шатаан шэрэм горхон харьялна, шэнэ машинанууд бүтээгдэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй баатарнууд мүнөө нүүрhэ малтана, нефть олзоборилно, БАМ барина. Гэхэтэй хамта Москвагай, метрогой барилгашан байhанаа, БАМ-ай Буряадай участогто ерэжэ, бригадатаяа хамта ажалай баатаршалга харуулhан Валентин Романович Толстоухов Социалис Ажалай Геройн үндэр зэргэдэ хүртэжэ, манай республикын алдарые арьбадхалсаба. Тиихэдэ партиин XXVI съездэ бидэнтэй хамта ошоhон Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай генеральна директор Клавдия Павловна Альцманай Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэндэ би угаа баяртайб!

Хүдөө нютагуудаймнай түхэл шарай хабарайхаар хубилан hэргээд, ургы сэсэгүүдэй анхилаае дахан, хониднай хушууран гүйлдэнэ. Хэды олон хонишодней зуутанай тоодо орооб! Ажалаараа алдаршаhан хэды hайхан хүнүүд түрэл Буряадаа суурхуулааб! Баргажан нютагhаа ажалай үшөө нэгэ баатар тодорбо — Даши-Нима Буодиевич Сундуев...

Харин мүнөө шэнэ табан жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хаа хаанагүй шанга тэмсэлэй боложо байhан тухай газетэдэ уншанабди, радиогоор шагнанабди, телевизорээр харанабди. «Советскэ Союзай ажалшад! Табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй тугые бүри дээшэнь үргэгты!» — гэжэ КПСС-эй ЦК Майн 1-ние угтуулан гаргаhан Уряа соогоо бултанда хандаа.

Юрын колхознигой бүлэдэ түрэhэн хүн хадаа би ажалша хүнүүдые үнэн зүрхэнhөө хүндэлдэгби. Тиимэhээ предприятинуудта, хүдөөгэй клубуудта ошожо, ажалай баатарнуудые дуугаараа баярлуулха гэжэ оролдодогби.

Леонид Ильич Брежнев партиин съезд дээрэ хэhэн тоосото элидхэл соогоо литература, искусство тухай асуудалда горитойхон анхарал хандуулаа гэжэ мэдэнэбди. Совет хүнүүдые сэдьхэл бодолой талаар хүмүүжүүлхэ, ажалай амжалтада зоригжуулха талаар зохёохы ажалтанай үүргэ сэгнэшэгүй ехэ гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

...Дуун энэ хадаа хани барисаанай таhаршагүй улаан утаhан боложо үгэдэг уран hайхан искусство мүн. Энээниие би бэе дээрээ хэды дахин үзэhэн байнаб. Жэшээнь, Тбилиси хотодо ябахадам, грузин нүхэдни намда хани халуунаар хандаа hэн, али болохоор туhалаа hэн. Март соо Новосибирск хотодо ошожо, Д. Вердиин хоёр оперодо — «Кармен» соо Хозегэй, «Аида» соо Радамесэй партинуудые дуулажа ерээб. Новосибирскын оперо, балетэй академическэ театрай коллектив аха дүү ёhоной анхарал намда хандуулаа hэн. Май hара соо Таллин ошожо, Леонкаваллын «Паяцы» гэжэ оперо Каниогой партиие дуулаха, концерт үгэхэ түсэбтэйб.

А. Холминовой «Оптимистическэ трагеди» гэжэ КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдаhан оперын премьерын болоходо, Алексейн партиие түрэл театртаа дуулабаб.

Эдэ мэтые ингэжэ дурдахадаа, өөрыгөө магтахые би хүсэнэ бэшэб, харин олон ондоо үндэhэ яhатаниие аха дүү болгон хамтадхаhан манай орондо уран бэлигэй хүгжөөн hалбаруулха, урган хүмүүжэхэ арга хэмжээ олгогдоно гэжэ баталхаяа hананаб. Ямаршье хүн зон нүхэдэйнгөө, түрэл коллективэйнгээ, ниитын эмхинүүдэй, Эхэ оронойнгоо hайхан үргэмжын ашаар ябадаг гээшэ. Тэрэ ехэ үргэмжыень зүрхөөрөө ойлгохо, ажалаараа харюулха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга.

Энээнтэй дашарамдуулан, бүри залуухан студент ябахадаа, Киев хотодо М. И. Глинкын нэрэмжэтэ конкурсдо хабаадажа, тэрэнэй лауреат болоhоноо hанаандаа оруулнаб. СССР-эй арадай артистка, суута дуушан Ирина Архипова тэрэ конкурсын жюрин түрүүлэгшэ байгаа hэн. Намда—буряад залуу дуушанда хани халуунаар тэрэ хандаа, дэмжээ hэн гэжэ би тоолодогби. Намайе hурган хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн гэжэ суута артистые нэрлэдэгби.

Партиин XXVI съездэ hунгагдаhан делегадуудай тоодо зохёохы ажалтан — уран зохёолшод, киноактёрнууд, уран зураашад, композиторнууд, артистнууд, режиссёрнууд олон байгаа юм. Харин дуушад хоёр хүн байгаабди: минии багша И. В. Архипова бидэ хоёр. И. В. Архиповагай съездын президиумдэ hууходо, би ехэл омогорхоо hэм. Суута дуушантай үшөө дахин уулзажа байсаад, сэдьхэлээ хужарлуулhамни ехэл hайханаар hанагдана.

Иимэ hайхан хуби заяан имагтал Совет орондо ажаhуугшадта тудаха зэргэтэй байнал даа. Эб найрамдалай түшэг тулгуури болоhон Советскэ Союзай эрхэтэн байха гээшэ юунтэйшье сасуулашагүй жаргал ха юм!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев партиингаа съезд дээрэ хэhэн гүн удхатай элидхэл соогоо эб найрамдалые сахин хамгаалха тушаа, буу зэбсэгүүдые, илангаяа шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые түхеэрхэ ябадалые оггтолон болюулха тушаа тон тодорхой дурадхалнуудые ниитэлээ гэжэ уншагшад намhаа үлүүгээр мэдэнэ ха юм даа. Съездымнай хүдэлмэридэ хабаадахаар уригдажа, манда айлшан боложо бүүhан делегацинуудай толгойлогшонор съездын ендэрhээ совет коммунистнуудые, бүхы совет арадые амаршалан үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай дурадхалнуудые бүримүhэн hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээ.

Манай Коммунис партиин түүхэтэ үүргэ тухай тэдэнэй онсолон тэмдэглэн хэлэхые шагнажа hууходаа, Эб найрамдалай улаан тугые дээрэ үргэн, социалис дэлхэйн эхин болоhон, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байгша арадуудтай hаналаа нэгэдэн, хани нүхэсэлэй гараа hарбайдаг агуу ехэ ороной хүбүүн байhандаа омогорхоо hэм. Иимэ омогорхолой мэдэрэл совет хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ бүхэшэгүйгөөр бадаран, hайхан хэрэгүүдтэ уряалнал!

Хүн бүхэн эрхим нүхэдэйнгөө жэшээгээр түс түстаа даажа байhан ажалаа шанартай hайнаар ябуулдаг байбал, Эхэ оронойнгоо эб найрамдалые сахиха нангин хэрэгтэ хубитаяа оруулха аргатай гэжэ би hанаандаа бодогшоб. «Далайда—дуhал нэмэри» гэдэгби.

Ажалша бэрхэ хүнүүдые, ажалай баатарнуудые алдаршуулан түүрээхэ гээшэ дуушадай, уран зохёолшодой нангин зорилго мүн. Уран бииргэ бэрибан зураашад үе сагайнгаа баатарнуудые мүнхэлэн зураха, композиторнууд шэнэ дуунуудаа, оратори, кантатаяа, симфоническа поэмэнүүдээ тэдээндэ зорюулха жэшээтэй.

Манай орондо эрхимээр ажалладаг хүнүүд хүндэ ямбада хүртэдэг гэжэ бодото байдалаймнай үдэр бүриин жэшээ харуулна ха юм. Минии түрэл Зэдэдэ ажалай баатарнууд тодоржол байдаг. Социалис Ажалай Геройнууд Г-С. Цыремпилова, Г. Л. Рабдаев гэгшэдэй нэрые би омогорхон дурдажа ябагшаб.

—Эрхимээр ежаллаял, нүхэд! Ажалай баатарнууд улам олошоржо байг лэ!—гэжэ Буряад оронойнгоо ажалша түмэндэ хандаха дуран хүрэнэ.

Мүнөө республикымнай ниислэл хото hайндэрэйхеэр шэмэглэгдээд, улаан тугууд hэбшээндэ намилзан, уряа лозунгнууд маниие урагшамнай уряална.

Улаан үнгэтэ Майн шэмэглэл уладай шарайда тудан, урма зоригыень улам бадаруулжа байhан шуу. Энэ жэлэймнай хабар эртын дулаае асаржа, уляангир болон бусад модод гүлгэлэн задаржа, үнжэгэн зээлэхэн набшаhануудаа наран тээшэ hарбайhан мэтэ.

Үлзытэйгээр ерэhэн хабарнай эхилhэн энэ эстафетэеэ нажар дүүдээ тэрэ зандань дамжуулжа, ороhон бороо үрэжэл асаран, үтэг ногоон элбэгээр урган, таряа талхамнай саг соогоо залаалаг лэ!

hайндэрөөр, түрэл республикымнай ажалша түмэн!

Амаршалнам шамай, Улаан Май!..

Д. ДАШИЕВ,
РСФСР-эй арадай артист,
КПСС-эй XXVI съездын делегат.

Композитор
ЮРИИ ИРДЫНЕЕВ:

— Агуу Ленин — манай шүтэл. Тэрэ — хэтын хэтэдэ мүнхэ. Зохёохы ажалтай хүн бүхэн энэ hайхан наран шэнги нэрэдэ сэдьхэлэйнгээ халуун үгэнүүдые зорюулха ёhотой гэжэ hанадагби. Тиимэhээ би Ленин багша тухай өөрынгөө хэлэхэ үгэнүүдые «Аппассионата» гэжэ кантатадаа багтааха, сэдьхэлэйнгээ хамаг мэдэрэлые дамжуулха гэжэ оролдоhон байнаб. Хэнэйшье мэдэhээр, нёдондо Ленин багшын түрэhөөр 110 жэлэй ой үргэнөөр тэмдэглэгдээ гээшэ hааб даа. Энэ баярта ойдо би кантатаяа зорюулха хүсэлэнтэй ажаллажа эхилhэн байнаб. Ямар нэгэн hонин, шэнэ, энээнhээ урагша үзэгдөөгүй бүтээл бии болгохо гэжэ композитор бүхэн оролдодог гээшэ. Бишье баhа иимэ хүсэл урдаа табиhан байгааб. Өөрынгөө хүгжэм бэшэхээр зохид үгэ олохо гээшэ бэлэн бэшэ. Кантатаяа бэшэжэ эхилхынгээ урда тээ Ленин тухай, Ленинэй өөрынь нилээд олон номууд hэхэгдэhэн байха. Теэд hанаанда таараха юумэн олдоогүй hэн. hүүлэй hүүлдэ намда хэрэгтэй үгэнүүд олдоо бэлэй. Тэрэ үгэнүүд хадаа Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баярай үдэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн элидхэл байгаа. Элидхэл... Теэд тэрэ элидхэлэй үгэнүүд аргагүй дулаан, гүн гүнзэгы удхатай бшуу. Зүрхэндөө тон дүтэ, ходо hанажа, сэдьхэжэ ябадаг хүн тухайгаа иимээр—энхэрхы гоёор хэлэжэ болохо гэжэ гансата ойлгоо hэм.

Буряадай Композиторнуудай холбооной ба республиканска хоровой бүлгэмэй hая үнгэрэгшэ нэгэдэмэл пленум дээрэ «Аппассионата» гүйсэдхэгдэhэн байна. Зүгөөр кантата дууhан гүйсэдхэгдөөгүй. Сэхыень хэлээ hаа, кантата нэгэшье дахин дууhан гүйсэдхэгдэжэ үзөөгүй. «Аппассионата» 7 бүлэгhөө бүридэдэг юм. Тэрэнэй 5 бүлэгынь мүнөө гүйсэдхэгдэhэн байна. Дутуу юумэн хэзээшье дутуу ааб даа. Юундэ иимэ юумэн болоноб гэхэдэ, оперно театрай хоор болон оркестрэй ехэ сүлөөгүй байдаг дээрэhээ үндэhэтэй. Теэд ябан ошон, «Аппассионата» дууhан гүйсэдхэгдэжэ, авторай баяр болохо аабза гэжэ найданаб.

Манай ХӨӨРЭЛДӨӨН

...тын районой Алтайн совхозой hаалишан
З. З. РАДНАЕВА:

...зэл газартаа, илангаяа ...фермэдэ хорин табан жэлэй туршада таhалгагүй ажаллахада, ямар байгшаб гэжэ манай колхозой залуу гэшүүд намhаа hурадаг. Эндэ олон янзын харюусажа боломоор ааб ...ажалhаа ажалда дамжан ябаха аргагүйдөө иимэ ...хүдэлэгдэжэшье магад. Юрэдөө би энээнhээ бо... хорин табан жэлдэ энэ хүдэлмэрилнэб гэжэ харюусахагүйл байхаб. Ушарынь хадаа манай фермэ комсомол-залуушуулай hэн тула ажаллахадашье hонирхолтой юм. Залуушуул гээшэмнай хамта хүдэлмэрилхэдэ, хүнгэн, үгэ дууламгай, хэлэhэн тээшэл хамаагүй ябаха, таталзажа, тунхарижа байдаггүйл улад гээшэл даа. Би hүүлэй арба гаран жэлэй туршада залуушуулые ударидан, hурган хүмүүжүүлжэ ябанаб. Тиимэhээ эндэ ерэhэн залуу hаалишан бүхэнэй эрмэлзэлые таажа хүтэлбэрилхэ, зүб тээшэнь залаха шадабаритайшье болоо хаб. Заримдаа эдэнэйнгээ эрхим амжалта түйлажа, омогорхон баярлахада, бишье баяртай ябадагби. hаяхан манай фермэдэ «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдожо, үйлэдбэриин залуу түрүүшүүлэй республиканска слёт дээрэ улаан вымпел Хүндэлэлэй дипломтойгоор барюулагдаа hэн. Энэ ехэ шагнал гээшэ. Иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө коллективнай яhала ажаллажа гараа даа. Тодорхойлбол, ирбадахи табан жэлдэ hү hаалха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ хубиингаа табан жэлэй түсэб бэелүүлэгшэд коллективтэмнай яhала олошороо. Иимэ амжалта түйлахань бэлэн бэшэ. Манайда үнеэдээ гараараа шобторжо hаадаг. hаалишан бүхэндэ 20 үнеэн даалгагданхай. Ажалнай оньhожоруулагдахал юм бээзэ. Тиимэшье hаань фермэдэмнай дунда hургуули түгэсхэгшэд дуратайгаар ерэжэ, хоёр-гурбан жэлдэ хүдэлмэрилhэн эгэшэнэрэйнгээ ажал даажа абадаг заншалтай.

Фермэдэмнай 19 hаалишан ажаллана. Түс бүрэ үнеэн бүхэнhөө жэлдээ 2000—2100 килограмм hү hаахаар социалис уялга абанхай юм. Мүнөө коллективнай хахад жэлэйнгээ даабари болзорhоо уридшалан дүүргэхээр бэеэ зэhэнхэй ажаллана. Мүнөө Уласхоорондын ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын hайндэрөөр дашарамдуулан, залуу нүхэдтөө баяр хүргэхэл хүсэлэнтэйб.

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай ба арадай интеллигенциин эбдэршэгүй бата холбоо барисаан мандаха болтогой! (КПСС-эй ЦК-гай 1981 оной Майн 1-нэй Уряануудhаа).

Ивалгын ажахынууд хоорондын нэгэдэлэй малшад, дүршэл ехэтэй операторнууд Намжил Дымбрылович Реторов, Евгения Дымбрыловна Доржиева гэгшэд үнгэрhэн апрель hарада социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ Н. Д. РЕТОРОВ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«БУЛАД ХҮЛЭГЭЙ» ЭЗЭН

Зурагаан

...БЭР майла газарта ургы сэсэг hалбаржа, харганай ...рhаа түрүүшын хүхэльбэ ...он бултайгаад, хаа хаа... hайхан хабарай шэнжэ үзэгдэжэ ...нэ. Тэрэ саана тараалан дээрэ трак... хүнхинэхэ абяан талын дууша ...эмэл шубуунай аялгатай ниилэн ...тэй гоёор зэдэлнэ.

Трактор агтынш аялга
Тараалан далай долгилуулна,
Тангил гансым аялга
Байгал зүрхым доhолуулна, — гэhэн ...най үгэнүүд hанаанда ороодхино.

Анна Никитична олохон иимэ хабар тараалан дээрэ угтаhан ааб даа. ...торай агрегадай хойноhоо булар ...хүрьhэнэй хурса анзаhануудта ...зүлэгдэн эбхэржэ унахыень хара... ябаха, шиигтэй бамбагар хүрьhэн... ...шан шара оороhоной орожо бай... үзэхэ ехэл дуратай юм.

— Өөрөө ходо хабарай тарилгада ...адалсадаггүйшье hаа, сүлөөтэй саг... ...ээрэ талада гаража, тараалан дээ... тракторнуудай хүнхинэлдэхые ...лаха дуратай хүм. Хабар гээшэмнай хүндэ этигэл найдабари түрүүлдэг ха юм, — гэжэ Анна Никитична ...дэг.

...Васильева Ярууныгаа совхоз... ...ба гаран жэлдэ механизатораар ...нэ. Далаад эрэшүүл соо ганса эхэ... «булад хүлэгэй» жолоо барижа, ...Т-25 түхэлэй тракторааараа эл... ажал хэжэ ябахадань, сугтаа хү... нүхэдынь тэрэниие «манай Ан... дүүхэмнай» гэжэ хүндэлэн нэр... Ямар нэгэ бэрхэтэй хүшэр үе бо..., эрэшүүл-механизаторнууд хэ...шье булта тэрээндэ али болохоор ...даг, дэмжэдэг байна.

...75, К-700 түхэлэй мундуу томо ...торнуудаар нүхэдэйнгөө газар ха..., бусад хүшэр хүндэ ажал хэжэ ...нь харахадаа, Анна заримандаа ...дадаг hэн.

— Энэ жаахан тракторта хүдэлхэнь ...тай болошобо. Нүхэд, намайгаа ...тракторта hуулгагтыл даа, — ...тэрэ туршадаг бэлэй.

— Шамдаш хүндэ байхал. Ганса эхэ... урдаа хаража байгаад, ямар ...зэрээ шамайе ехэ тракторта ...жа зобоохобибди. Энээндээ хүдэ... даа, машина, трактор гээшэдэ ехэ... гэжэ үгы, бултал аргагүй шухала ...ри бүтээнэ ха юм, — гэхэ нү...дынь.

— Мүнөө механизаторнуудаар гол тү... эрэшүүл лэ ажалладаг гээшэ. Та ...гээд тракторист болоо hэмта? ...эхэнэрнүүд механизаторай мэр... шудалаашье hаа, удаан хүдэлэн... ...жорхидог ха юм? — гээд, асуу...лайб.

— Хүбүүд аханарые дахажа өөдөө ...басаган баhал хүбүүн зантай ...дог гэлсэгшэ. Илья Семен хоёр ...трактористнар байhан юм. Тэ...ходо дахажа, трактортань hуул... ябаhаар, техникэдэ дуратай болоо ...Юрэдөөл, найман класс дүүр... ажахыдаа элдэб хүдэлмэри хэдэг ...Совхозой суута хонишон Б. Р. ...ёвагай даадаг отарада хонишо... хүдэлөөд үзөөб. Тигэбэшье ...затор болохо хүсэл юундэшьеб ...лэйм оёорhоо гарадаггүй hэн, — Анна Никитична хөөрэнэ.

...1971 оной хабар ажахынь ...тай механизатор Н. Н. Просков ...рицепщик болгожо абаба. ...тэрэниие механизаторай курсада эльгээхыень дурадхаhан юм. Тингэжэ басаган тракторист-машинистын үнэмшэлгэтэй ажахыда бусажа ерээ бэлэй.

— Тиихэдэ би ехээр баярлаа hэм. Анханhаа техникэдэ дуратайемни мэдэhэндэл, ажахымнай ахамад инженер байhан Б. Ф. Гончаров ехэ ханалтайгаар угтажа: «Ши нээрээшье механизатор болохол хүн байгаа хаш». Шамда этигэнэб. Даб дээрэ энээхэн Т-25 түхэлэй трактор тушаажа аба. «Бишыхан гэжэ бү голоорой» — гээд хэлэhыень мартадаггүйб. Юрэдөөл, тэрэ гэhэнhээ хойшо трактор, машина минии наhаhайнмни хэрэг болошоо агша. Хуби заяамни тиимэл байгаа юм бээзэ, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Мүнөө Анна Васильева Яруунын совхозой нэгэдэхи тракторна бригадада трактористаар хүдэлнэ. Хабартаа тарилгада, зундаа хониной ноохондо, үбhэ тэжээл бэлдэлгэдэ звеное даагшаар, үбэлдөө ниитынгээ адууhа малда тэжээл шэрэдэг ажалтай юм.

Баhа ажахыдаа механизаторнуудые бэлдэхэ асуудалда тэрэ ходоодо hаналаа ехээр табижа ябадаг гэхэдэ алдуугүй. Өөрөө нэгэдэхи классай тракторист, дүй дүршэлөөр баян дээрэhээ залуушуулда өөрынгөө мэдэхэ, шадахые заажа үгэдэг, hургадаг.

— Хэды хүниие өөрынгөө мэргэжэлдэ hургаабта, тэдэнэй хэдынь механизатораар хүдэлнэб? — гэжэ асуухада:

— Тиимэшье олон бэшэл даа. Табан залуу хүбүүдые hургааб. Бултандаа энэл мэргэжэлээрээ ажаллана. Манда жэл бүри механизаторнууд дуталдажал байна ха юм. Мүнөө сагта механизатор гээшэмнай хүдөөдэ эгээл шухала мэргэжэлтэ болоо бшуу. Тиимэhээ тэдэниие hургаха хэрэгтэ анхарал табиха хэрэгтэй, — гэбэ.

А. Н. Васильева юhэдэхи табан жэлдэ амжалтатай hайнаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаа. Тиихэдэ тэрэнэй үбсүүндэ СССР-эй ба РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ, 1973, 1976 онуудта социалис мүрысөөндэ илагша гэhэн тэмдэгүүд тэрэнэй энгэртэ яларна. Тэрэ коммунис ажалай ударник гэhэн хүндэтэ нэгэ зэргэтэй. Районно Соведэй депутат юм.

Эрхим тракторист арбадахи табан жэлдэшье эрхимээр хүдэлөө. Анна Никитична энэ үе соо 2000 условно гектарта ажал хэхэ hаа, тэрэнээ 2,5 мянганда хүргөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ 380 условно гектарай орондо 519 гектарта хүргэжэ, 506 килограмм түлишэ, 129 түхэригэй запасной хэрэгсэлнүүдые алмаhан байха юм.

Ажалдаа эрхим амжалтануудые түйлаhанай, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhанай, ажалдаа шэнэ түрүү онол арга нэбтэрүүлhэнэй, эхэнэрнүүдые механизаторай мэргэжэлдэ hургаhанайнгаа түлөө Анна Никитична Васильева ороной суута тракторист Паша Ангелинагай нэрэмжэтэ шанда хүртөө.

— Энэ минии ажабайдалда тон мартагдашагүй ушар болоно. Минии хэhэн ажалые нигэжэ сэгнэhэндэнь, саашадаа түйлаhан амжалтаяа бүри арьбажуулан хүдэлхэб гэжэ Москва хотодо ороной эрхим эхэнэр механизаторнуудтай хамта энэ үнэтэ шан абажа байхадаа, тангариглаа hэм. — гэжэ тэрэ үнэн зүрхэнhөө хэлээ hэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗОРИЛГОМНАЙ ТОДО

Түрэл партиингаа XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, бүхы совет арад, тэрэ тоодо республикымнайшье ажалшад, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Бидэшье, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэд, энэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, хангалгын хэмжээн ба шанар hайжаруулхын, тингэжэ ажалшадайнтаа урма зоригые бадаруулхын түлөө үдэр бүри оролдожо байдаг гээшэбди.

Манай парти болон правительство ажалшадай hайнаар ажаллахын ба амархын, тэдэнэй эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхын, элүүр энхые сахихын, үхибүүд болон залуушуулые хүмүүжүүлхын тула таатай зохид эрхэ байдал хангаха хэмжээнүүдые бэелүүлдэгынь мэдээжэ. Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха хэмжээн арбадахи табан жэлдэ 43 процентээр дээшэлээ бэлэй. Удаадахи табан жэлдэ мүн лэ тиимэ хэмжээгээр нэмээгдэхэ хараатай. Ушар иимэhээ бидэнэй урдахи зорилго нилээд орёо, харюусалгатайшье гээшэ.

Манай, оёдолой «Байгал» нэгэдэлэй коллектив үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, байгша онойнгоо түсэбые урагшатайгаар дүүргэжэ эхилэнхэй. Манай нэгэдэлэй хубсаhа шэнэлэн заhабарилдаг цехэй коллектив нэгэдэхи кварталай түсэбые 101,2 процент дүүргэhэн байна. Тингэжэ түрүүшын амжалта түйлагдаа бшуу. Энэ амжалтада манай цехэй ажалай түрүүшүүл Т. Р. Данилова, А. Т. Яковлева, М. И. Тимофеева, А. И. Иванова, О. М. Шоболова болон бусад хубитаяа илангаяа ехээр оруулhан юм.

Бидэнэр мүнөө хүдэлмэринигөө шанарые hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулнабди. Энэ талаар «Шанар» гэhэн системэ манай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Энэ системэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар хүнүүдэй захил дүүргэхэ хэрэгтэ голодоhон гаргагдахаяа болинтоо. Хүн зоной захилнуудые нэгэшье бусаалта, гомдолгүйгөөр дүүргэдэг болохын түлөө тэмсэл манай коллективэй социалис мүрысөөнэй нэгэ шухала эрилтэнь болонхой.

Бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байhан тухайгаа Майн hайндэртэ элидхэнэбди.

Е. НАПРЕЕНКО,
оёдолой «Байгал» нэгэдэлэй хубсаhа шэнэлэн заhабарилдаг цехэй начальник.

Манай үеын ХҮН

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ОХИН

Шэрэм хайлуулдаг пеэшэнэй, хэб хэдэг станогуудай хүнхинөөн нэгэ жэгдэхэнээр, hүрөөтэй шангаар хүнхинэнэ. Хабарай дулаахан наранай элшэ туяа цехэй үргэн hаруул сонхоор элбэгээр адхаран, туха сүлөөгүй ажаллажа байгаа хүдэлмэришэдэй шэг шарайе гэрэлтүүлэн байна. Хэбшэд, шэрэм хайлуулагшад, шудхалаа хэгшэд тоогүй олон оньhон түхеэрэлгэнүүд болон станогуудай нэгэ жэгдэ абяан доро хэхэл хүдэлмэрээ хэжэ байнад. Шэрэм хайлуулагша Михаил Вахромеевэй халуун шэрэм мантан томо шанага руу юулэхэдэнь, бүхы цех соо хэдэн мянган электрын гэрэлэй носоhондол hаруул болошобо. Хабартаа талын дунда носоогдоhон түүдэгүүдые тэрэ hануулна.

Эршэтэ ажалай охин минутынгшье туршада замхаагүй. Светлана Владимировна Бузаева хэбшэдэйнгээ ажаллажа байхые ехэл анхаралтайгаар харан, саг дары дуугай болоодхихо юм. Залуу хэбшэд Михаил Тармаков, Татьяна Балсахаева, Нина Дроздова, Людмила Дагбаева болон бусад толгойгоошье үргэхэ сүлөөгүйнүүд. Тон нарин нягтаар хэбүүдые суглуулан хабсаргана. Конвейер торон тоггтонгүй урагшаал дабшаха юм.

Түргөөр аад, ехэл нарииаар ажаллаха хэрэгтэй. Ехээр тэбдэжэ, яаража, хэбүүдые суглуулаа hаа, гологоhо гаргахаш. Шэрэм хайлуулагшадай, шудхалаа хэгшэдэй, хэбшэдэй ажал минин хосорхо, үйлэдбэри бүхыдөө ехэ хохидолдо орохо болоно бшуу. Энэ бүгэдые Светлана Владимировна залуу хэбшэдтэ ойлгуулжа үгэдэг, хэрэг дээрэнь харуулдаг заншалтай юм. Залуу хүдэлмэришэд аха заха нүхэрэйнгээ үгэhөө гарадаггүй. Тиимэhээ заалhан, хэлэhэн юумыень саг дары дүүргэхэ, хүсэлдүүлхэ гэжэ залуушуулай оролдожо байхыень Светлана Владимировна харахадаа урмашадаг, омогорходог ёhотой. Ажал хэжэ байхада, элдэб байдал ушардаг. hанахадань hонин ёhотой. Нэгэ иимэ жэшээ дурдаха дуран хүрэнэ. Хэбшэн Людмила Дагбаева ажалдаа хожомдожо ерэдэг, хүдэлмэриин үедэ тиимэ hулаханаар, милл нэрэ дүүргэжэ, хэбүүдые хэхэ. Шанарыньшье тиимэ hүрхэй hайн бэшэ байха. Теэд Светлана Владимировна энэ басаганда hүүхирөө, хашхараагүй, ажалhаа гаргахаар занаагүй. Сүлөө сагтаа урин налгайханаар, эхэ мэтэ энэрхыгээр залуу басагантай хэды удаан хөөрэлдөө гээшэб. Гэртээ урижа, үхибүүдтэйгээ танилсуулаа. Светлана Владимировнагай Марина басаганиинь Зүүн Сибириин технологическа институтда hурадаг юм. Ерээдүйн инженер. Залуу басагад дүтэ танилсажа, ханилбад.

Ажабайдалай орёо нарин жама ёhонуудые ойлгодоггүй дээрэhээ гү, али гүлмэр залууhаа боложо гү даа, Людмила ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байжашье болоо. Хэбшэнэй орёо нарин ажалай удха шанар тухай, хүдэлмэришэн ангиин гайхамшаг ехэ үүргэ нүлөө, нэрэ хүндэ тухай Светлана Владимировна Бузаева залуу хүдэлмэришэн басагадтаа, хүбүүдтэ ойлгуулжа шададаг юм. Людмила Дагбаева олон юумэн тухай бодомжолжо үзөө, аха заха нүхэрhөө ехэ юумэ ойлгожо абаа. Тиимэhээл ажал хэрэгтэ тад онгоор — үнэн сэхээр, hэшэлтэйгээр хандадаг болоо. Людмилын тон лэ оролдосотойгоор ажаллажа байхыень мүнөө Светлана Владимировна харахадаа, урмашажа сэдьхэл дүүрэн ябадаг юм.

— Би мүнөө жэл Зүүн Сибириин технологическа институтда заочноор орохом,— гэжэ Людмилын hаяшаг хэлэhэн үгэнүүд hанаандань ороно хэбэртэй. Тиихэдэ нигэжэ зохидхонбор хэлээ бэлэй.

— Ши ажаллажашье, hуражашье шададахаш. Оролдохол хэрэгтэй, — гэжэ С. В. Бузаева залуу хүдэлмэришэндөө hургаалай захяа үгэ hэн юм.

Людмила үшөөл залуу. «Дээдын hургуули дүүргэээд, заводой мэдээжэ инженершье болоод ябаха аалам» гэжэ залуу хүдэлмэришэн тухайгаа бодомжолон, хэбүүдые суглуулалсажа байгаа ёhотой. Бригадынь булта гэшүүд нэгэ хүн шэнги эбтэйгээр ажалланад. Энээн дээрэhээл минутыншье туршада конвейер минин байнгүйгөөр хүдэлжэ байна.

— Мүнөөдэр тормозой 2500 колодко хэхэ арга бии, — гэжэ Нина Дроздова бригадиртаа хандаба.

— Нина, бэрхэш. Хэрбээ шинии тингэжэ хэлээ hаа, 2500 заабол хэхэ байхабди, — гэжэ бригадир хүдэлмэришэнөө дэмжэбэ. Бригададань 17 хүн. Эдэнэр бултадаа нэгэ hанал бодолтойгоор продукци гаргана. С. В. Бузаева — залуу хүдэлмэришэдөө үнэн сэхээр ажаллахыень hурган хүмүүжүүлдэг, өөрынгөө үхибүүд мэтээр дахуулдаг, сэлмэг hайхан сэдьхэлтэй, урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтой хүдэлмэришэн юм. Бригадынь коллектив дотор тиимэ ондоо hаналтай, хойшоо таталдадаг хүнүүдые олохогүйт. Халаанай туршада тормозой 2300 колодко хэхэ даабаряа 2500—2600-да хүргэдэг байха юм. Бүхы продукцияа эрхим сэгнэлтэйгөөр гурэнэй хиналтын таhагта тушаадаг болонхон.

— Светлана Владимировна продукциин шанар hайжаруулха, даабаряа үлүүлхэ тухай саг үргэлжэ hаналаа табижа ябадаг юм даа. Тиимэhээл хүдэлмэриин минута бүхэниие ашатай үрэтэйгөөр хэрэглэдэг. Арбадахи табан жэлэй даабари 4 жэл 6 hарын туршада дүүргээн юм. Партиин, правительствымнай ажалайнь энэ бүхы түйлалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, пяшаг Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнаа бэлэй. С. В. Бузаевагай бригадын коллектив үшөөл үндэр бүтээсэ түйлахаар эрид шиидэнхэй, — гэжэ Ленинэй ордендо локомотив-вагон заhабарилгын заводой шэрэм шудхалгын цехэй начальнигай орлогшо М. М. Мантыков тэрэниие магтана.

Светлана Владимировна Бузаева хори гаран жэлэй туршада ЛВРЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехтэ ажаллажа, баян дүршэлтэй болоо. «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар шагнагдаhан. Мүнөө Арадуудай Хани барисаанай ордендо хүртэбэ. Ажалша бэрхэ, hүбэлгэн ухаатай энэ хүдэлмэришэн үсэд нэтэрүүгээр, оролдосотой шангаар ажаллахынгаа хажуугаар, олониитын хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Залуу халааниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол шухала анхаралаа хандуулхаhаа гадна, бүхы бэлиг шадабаряа зорюулна. Эсэхэ, сусахые мэдэхэгүй, ажалша бэрхэ, эдэбхитэй хүдэлмэришэн С. В. Бузаева Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадааршье hунгагдаhан байха. Светлана Владимировна хаанашье, хэзээшье амжалта түйладаг, олоной hайшаал магтаалда хүртэжэ, нэрээ нэрлүүлнэ, солоё дуудуулдаг болонхоор үнинэй.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ДОЛГИН ДЭЭРЭ

Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын һайндэрэй дүтэлхэдэ, сэдьхэл бодолни юундэшьеб хүлгэжэ, туха сүлөөгүйшэг болодогби. Ушарынь гэхэдэ, хамта һураһан, хүдэлһэн нүхэдни Вьетнам, Лаос, Монгол оронуудта ажаһуудаг юм. Тиимэһээ тэдэнээ тон ехэ удха шанартай Майн 1-нэй һайндэрөөр маша халуунаар амаршалдаг, дурасхаалай бэлэгүүдые эльгээдэгби.

Тэдэ дээрэ дурсагдаһан арадуудай түлөөлэгшэдтэй хаана, ямар ушараар танилсаһамни асуудалтай болоно ёһотой. Би 1960—64 онуудта Ташкентын хореографическа училищида һуража байхадаа, тэрэ үеын ДРВ-гэй олон хүбүүдтэй танилсаһан байнаб. Тэдэмни дүүргэһээр дайнай дүлөөр соробхилон байһан Эхэ ороноо бусажа, хамсыгаа шаман хүдэлжэ ороо һааб даа. Тэдэ нүхэдтэеэ мүнөөшье болотор холбоо барисаагаа алдаагүй, бэшэлсэжэл, анда нүхэдэй ёһоор, ажабайдалайнгаа һони һорьмойгоор андалдажал байдаг гээшэбди. Нүхэдэйнгөө үсэд нэтэрүү дурадхалаар бинь түрэл хэлэндэнь һураха гэжэ эрмэлзэнхэйб. Энэ хүсэлыемни тэдэмни һонирхон дэмжэжэ, тусхай ном, пластинка гэхэ мэтэнүүдээр намда туһалдаг. Ингэжэ эсэсэй эсэстэ вьетнам арадай хэлэн дээрэ хөөрэлдэжэ шададаг болоһондоо баяртайб.

Монгол хэлэ баһал шудалдагби. Москвада оршуулагшаар хүдэлхэдөө, яһала һайн һургуули гараа гэжэ һанагшаб. Нёдондо жэл Москвада үнгэрһэн Олимпиин XXII нааданда монгол оршуулагшадай тоодо орожо хүдэлһэмни, энэ хэлэеэшье баталха бээ.

Мүнөө манай Буряад оронда һуража, мэргэжэл шудалжа байһан вьетнам, лаос, монгол студентнэртэй бултантайнь танил талаби. Хэн хэндээ ябалсажа, орон нютагууд, танилнууд тухайгаа дурсажа, сэдьхэлээ ханажа байдагнай һайхан. Тэрэнһээ гадна, харин оронуудай эдэ түлөөлэгшэдые музейнүүдтээ урижа, уулзалгануудые үнгэргэдэг, түрэл республика тухайгаа хөөрэжэ үгэдэгби.

Өөһэдынгөө түрэһэн нютагуудта байһан нүхэдни намайгаа хэзээдэшье мартадаггүй, үргэлжэ бэшэжэ, амаршалжа байдаг юм. Һая Нгуен Тан Тхынһээ, Кан Тхоһоо амаршалгын бэшэгүүдые абажа баярлабаб. «Улаан-Үдэ, ...Хо Ши Зунгда» гэһэн адрестай бэшэгүүд арба гаран жэл соо Вьетнамһаа ерэжэ байна. Энэ ямар ушартай юм гэхэдэ, Ташкентдэ дүрбэ—табан жэл соо нүхэсэһэн хүбүүдни хахасалган дээрээ үгэ хэлэхэдээ, «шамайе бидэ өөһэдын, вьетнам хүн шэнгеэр һанадаг болонхойбди. Һайханаар нүхэсэн үелһэнэй тэмдэг болгон, шинингээ абари занда таараһан удхатай Хо Ши Зунг гэжэ нэрэ дурасхаал болгон шамдаа үгэбэбди» гэһэн юм. («Зунг» гээшэнь һайн, хүхюу гэһэн удхатай байгаа).

Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын һайндэртэй дашарамдуулан, бүхы вьетнам, лаос, монгол нүхэдтөө газетээр дамжуулан Хо Ши Зунгһаа амаршалга хүргэнэб.

В. ГУНЗЫНОВ,
Буряадай музейнүүдэй нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо.

ХОЛЫН ХАБАРНУУДЫЕ ДУРСАХАДА...

Улаан-Үдын үйлсэнүүдээр Майн 1-нэй һүр жабхалантай жагсаалда алхалһан ажалшан, хүдэлмэришэн зониие харахадаа, зүрхэ сэдьхэлдэмнай баярай омогорхол түрэдэг лэ. Үе сагайнгаа сүлөөтэ эрхэ байдалые бүри гүнзэгыгөөр мэдэрэн, арюун һайхан һайндэрөө угтанабди.

Тиихэ зуураа түүхын домог болоһон үе саг тухай дурсаха дуран хүрэнэ. Агуу Октябриин революциин урда тээ эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэд мүрдэлгэ мүшхэлгэһөө тэрьедэн, үйлсэ, талмайнуудта бэшэ, харин ой модон соо, хүнэй нюдэнһөө далда газарта Майн 1-нэй һайндэрые угтадаг байһан юм. Тэрэ холын үйлэ хэрэгүүд тухай олон баримтануудай үлөөгүйшье һаань, бии байһан документнүүдые хэрэглэн, хэдэхэн хэһэгһээ бүридэһэн хөөрэлдөө толилнобди.

I. ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИИН ХАҺА

1905 оной ородой түрүүшын революци илагдаа. Столыпинай ударидалга доро түрүү үзэл бодолтониие мүрдэн хэһээгшэдэй дура зоргондоо боложо байһан үе бэлэй. Мысовая станци дээрэ И. В. Бабушкин буудуулан алуулаа. Верхнеудинск хотодо арад зоной нюдэн дээрэ Гольдсобель, Медведников, Шульц, Гордеев, Милютинский гэгшэд харата муухайгаар саазалуулаа. Гэбэшье иимэ хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоод байгаашье һаа, революциин дүлэтэ уриа нууд бүри олон хүнэй зүрхэ сэдьхэлые эзэлэн, тэмсэлдэ зоригшодой жагсаал үдэрһөө үдэртэ бэхижэжэ байгаа һэн. 1907 ондо «Искра» газетэ иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн ямаршье хаалтада торохо тогтохогүй. Мүнөө үнөө энэ хүдэлөөмнай Ураалые дабаад, захагүй үргэн Сибиринн дайдаар тараба. Жэгтэйл байна, соёлой, эрдэмэй түбүүдһээ холо, Байгал шадархи газарта революционно дуунууд зэдэлнэ, тэмсэлдэ уряалһан хуудаһанууд хэблэгдэнэ, тараагдана».

Эдэ үгэнүүдые баталхын тула хүдөө нютагай жэшээ абажа харая. Шаралдайн хүдөөгэй староста Мухар-Шэбэрэй волостной правлениин начальнигта иигэжэ бэшэнэ: «Миниин нэрэ дээрэ почтоор нэгэ пакет ерээ. Нээгээд хараһамни... «Бүхы оронской пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн бэшэгтэй саарһан байба. Энэ хадаа арад зон засаг захиргаандаа, дээдэ түрэлтэ императортаа эсэргүүсэһэнээ харуулба гээшэл. Тиимэһээл ямар нэгэн шиидхэбэри абахынтнай тула саг дары дуулгаба гээшэб».

Нюусаар хэблэгдэн гаргагдадаг хуудаһанууд, уряанууд арад зондо революционно тэмсэлэй удха шанарые ойлгуулан тайлбарилдаг һэн. 1907 оной хабар Верхнеудинскын полицейскэ управлени мүрдэлгэ һайса хэһэн юм. Тиэд хуудаһануудые хэблэн гаргалга зогсоогдоогүй. Майн 1-нэй үдэр юрын ажалшан эсн хооронддоо бата нэгэдэлтэй боложо байһанаа бүри элеэр ойлгоо һэн.

«Майн 1-нэй үдэр бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы булангуудта, машинануудай түршэгэнэн хүдэлдэг заводуудта, хаа-яагүй, хүдэлмэришэн зоной байһан лэ газарта «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн уряа дуулдана. Дэлхэйн бүхы хүдэлмэришэд Майн 1-нэй үдэр социализмын улаан тугые дээрэ үргэжэ, бүхы арадуудай хоорондо хэтэ мүнхэдөө эб найрамдал мандаг! Бүгшэм халуун мастерскойнууд cooһoo, гарагты, пролетаринар! Хаанта засагые хюдан һүнөөхэбди. Социализм мандаха болтогой» үнэншэмэ хурса удхатай гэһэн уряа бата найдамтай, бшуу.

Тиин апрелиин 30-най үдэр Верхнеудинскын уездын начальник гарнизоной начальнигта иимэ гуйлта бэшэһэн, байха юм: «Майн 1-нэй үдэр юрын хүнүүдэй улаан тугуудые барьяад, революционно дуу дуулаха ушар тохёолдохонь ёһотой. Майн 1-нэй үглөөгүүр хото соогуур харуул хэхээр 150 хүниие табихыеткнай гуйнаб. Мүн сэрэгүүдые бэлэн байлгаа һаа, һайн бэлэй».

Энэ үдэр тухай тодорхой баримтанууд үлөөгүй. Гэбэшье удаадахи үдэрнүүдтэнь олон хүн баригдажа, тушаагдаһан байха юм. Революциин урда Майн 1-ниие угталга ямараар шье үнгэрөө һаа, үгытэйшүүлэй зүрхэ сэдьхэлдэ социализм илаха гэһэн найдалые бүхэжүүлдэг бэлэй. 1907 ондо Майн 1-ниие тэмдэглэһэн ушарые этигэл найдабариин хабар һэн гээд дурсамаар.

II. ДОБТОЛОН ОРОЛГЫН ҺАЙНДЭР

1917 он. Февралиин революциин суурян дайда холын Сибирьтэ дуулдажа байгаа. Россиин эрхим хүбүүд агууехэ шэнэ сагай мундалхые байһые мэдэржэ, тэмсэлээ, ажал ябуулгаяа ургэдхөө. Энэ үедэ Симбирскын гимназиин директорэй хүбүүн Керенский өөрыгөө «Россие абарагшаар» нэрлээд, хархис хатуу, шунахай муухай абари зангаа харуулжа байгаа. Гэбэшье арбан долоодохи оной Майн нэгэн эрхэ сүлөөгэй, хаанта засагые илаһан арадай, добтолон оролгын һайндэр болоо һэн.

Түмэр замай Верхнеудинскын станци дээрэ болоһон түрүүшын сүлөөтэ Майн демонстрациие гэршэлһэн фото-зураг бии юм. Һанаа сэдьхэлээ хүдэлгэнги хүнүүд улаан тугуудые баринхай. «Найман часай хүдэлмэриин үдэр» гэжэ томоор аржыса бэшэһэн лозунгнуудые бариһан түмэн замшад харагдана. Ородой армиин сэрэгшэд эгээл түрүүшынхеэ демонстрантнуудтай суг жагсажа, революциин түлөө дуугаа үгэлсөө.

Авророын түүхэтэ буудалгын суурятатар үшөө хадан һара үлэнхэй һэн. Үбэлэй ордондо добтолго, граждан дайн болоодүй байгаа. Гэбэшье 1917 оной хабар добтолон оролгын, эрхэ сүлөөгэй һайндэр болон мүндэлһэн юм.

III. ИЛАЛТЫН ХАБАР

1920 он. Революцида эсэргүү хүсэнүүдэй, баандануудай үлэгдэлнүүд ой тайгые соогуур үшөөл зайгуулжа һаар бэлэй. Нюдарган баяшуул хүдөөгэй эдэбхитэдые буудан аладаг, үһөөгоо абадаг һэн. Гэбэшье сагаантанһаа ба интервентнүүдһээ сүлөөлэгдэһэн Верхнеудинск хотодо революциин илаһые гэршэлһэн Майн һайндэр айлшалан ерээ һэн. Тон хүшэр хүндэ үе байбашье, Совет засагай тогтоогдоһоор эхилһэн дэмбэрэлтэй һайхан саг бэлэйл!

Манай революциин түүхэһээ хэдэн хэһэг дурсабабди. Мүнөөдэрэймнай зол жаргалта ажабайдал холын тэрэ үеын хабарнуудһаа эхи үндэһэтэй ха юм.

А. КУРТИК,
Буряадай нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэ.

Б. Цырендашиевай «Сэлэнгэ» гэжэ дуугаар РСФСР-эй габьяата, Буряадай АССР-эй арадай артистка Клавдия Шулунова тоосоото концертээ эхилээ һэн.

«ДУУЛАН ЯБАХАА ТҮРӨӨ ҺЭМ...»

...Энэ мэдээжэ дуушанай зохёохы зам аяар 1954 онһоо эхилһэн юм. Шанга аад, һайхан хоолойтой, бэлиг шадабаритай залуу басаган дуунай эрдэм шудалжа, түрэл һайхан Буряад ороноо, алдарта Байгал далайгаа, үндэр Саян уулаяа магтан дуулажа, хүдөө нютагуудаар түрүүшынгээ алхамуудые хэһэн байна. Тиигээд саашадаа буряад дуунай хажуугаар хододоо хонгёо дуунууд ханхинадаг болобо. Хожомынь дуушанда алдар соло срээ бэлэй. К. Шулуновае «Буряад ороной Русланова» гэжэ дэмы нэрлээгүй...

Һая үнгэрэгшэ концертнь хоёр хубиһаа бүридэһэн байгаа. «Сибирь дээгүүр үүр хираална» гэһэн ород арадай дуун соогоо габьяата артистка үргэнөөр нэмжыһэн тала дайдые зураглан, шагнагшын сэдьхэлдэ гүниг түрүүлэн, удаань эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй уряа зэдэлүүлжэ шадана. Тиихэдэ Г. Пономаренкын «Үтэлһэн үлир» гэһэн дууень хүн зон халуунаар угтаа.

...К. Шулунова гансашье түрэл орон соогуураа бэлиг шадабаряа харуулаа бэшэ, мүн Монгол, Вьетнам, Лаос, Чехословаки, Англида гастрольдо ябажа ерэһэн намтартай. Тиихэдээл Буряад нютагайнгаа ажалшадта шэнэ шэнэ дуу тэндэһээ бэлэг асардаг байһан юм.

Өөрсэ маягтайгаар, шогтой хүхюунээр «Червене шатечку» гэжэ чех болон «Ой пта пэлпа» гэжэ словак арадай дуунуудые гүйсэдхэжэ, харагшадые баясуулба.

Буряадай мэдээжэ композиторнууд Ю. Ирдынеевэй «Эжы аба хоёрнай», А. Андреевэй «Инаг дураяа гамнаарай» гэһэн дуунууд концертын нэгэдэхи хубиие шэмэглээ.

Буряадай арадай поэт Н. Дамдиновай «Дуушан» гэһэн шүлэгөөр концертын хоёрдохи хуби эхилбэ. К. Шулуновагай А. Андреевэй «Эжым түрэһэн нютагта» гэжэ дуу хангюурдажа байхада, тэрэл шүлэг соохи «ондоо тээ түрэхэгүй байгааш» гэһэн үгэнүүд эжэлүүдгүй ухаан һанаанди орооодхоо. Д. Улзытуевай үгэ дээрэ Б. Цырендашиевай бэшэһэн «Дуран тухай дууе» Клавдия Доржиевна шадамараар гүйсэдхөө, буряад үндэһыень дайража, сугларагшадые уяруулаа гээд сэгнэмээр.

Буряадай АССР-эй габьяата артист Я. Велихерэй хүтэлбэри доро республикын радио болон телевидениин гүрэнэй комитедэй буряад арадай инструментнүүдэй оркестр концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэрэ Н. Раковай «Хабарай увертюрые», Ж. Батуевай «Увертюрые» гоёор гүйсэдхөө.

Мүн К. Шулуновагай түрүүшын багша, һурган хүмүүжүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй габьяата артист В. В. Шалыгин концертын имжалтада ехэхэн хубитаяа оруулаа. Дуушанай зохёохы замтай танилсуулан, концертые шадамараар хүтэлбэрилһэн Г. Мельников Ленинградта үнгэрһэн уран гоёор уншагшадай конкурсын лауреат гээд тэмдэглэлтэй.

Аялга дуунай үдэшэ имжалтатай байгаа гээд юрэнхы сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, РСФСР-эй габьяата артистка Клавдия Доржиевна Шулуновада ажабайдалдинь һайниие, зохёохы замдань баяр хүсэе!

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. Д. Шулунова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Спорт

ТАБАДАХИ ҺУУРИДА

Боксоор РСФСР-эй дээдэ һургуулинуудай суглуулагдамал командануудай спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд Иваново хотодо боложо дүүрэбэ. Российн Федерациин 29 область, хизаар болон автономито республикын 160 гаран боксер энээндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Иваново хотын энергетическэ институдай арһан бээлэйн шадабаритад илажа, кубогаар шагнагдаа. Зүүн Сибириин технологическа институдай боксернууд табадахи һуури эзэлбэ. Энэнь тренернүүд Б. Д. Доржиев, П. А. Федотов гэгшэдэй һурган һоридог командын туйлаһан ехэ амжалта гээшэ.

Барилгын факультедэй гурбадахи курсын студент Юрий Мангатаев эгээл хүнгэн шэгнүүртэ тулалдахадаа илажа, спартакиадын чемпион болобо. Спортын мастер В. Галданов, мастерта кандидадууд С. Укоев, Е. Лыгденов гэгшэд бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Б. ДУГАРЖАПОВ.

ДАЙНАЙ ВЕТЕРАНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнуудай ветерануудай хүндэлэлдэ эдиршүүлэй дунда классическа барилдаагаар мүрысөөн Усолье-Сибирское хотодо үнгэргэгдэжэ, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй 14 хотын 150 шахуу эдир спортсменүүд хабаадаһан байна.

Манай эдир «классигууд» — хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиин һурагшад шанга тэмсэлдэ гурбадахи һуури эзэлжэ, яһала ехэ амжалта туйлаа. Красноярскын Кемеровын, Эрхүүгэй, Шэтын, Ангарскын бэлэдхэл һайнтай командануудтай биденэртэ гартаһан байха юм.

Манай командаһаа Эрдэм Цыбиндоржиев (1-дэхи интернат һургуули), Станислав Гармаев (лесотехникум), Андрей Кушеев (36-дахи һургуули) гэгшэд илалта туйлаба. Виктор Попов (38-дахи һургуули), Дмитрий Савельев (41-дэхи һургуули) гэгшэд хоёрдохи, харин Александр Кушеев гурбадахи һууринуудта гараба.

С. Гармаев илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, тэрэ тоодо Советскэ Союзай Геройнууд, Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалернууд илагшадта шангуудые барюулба.

С. ЖАНАЕВ,
хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиин тренер, СССР-эй спортын мастер.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИ МОНОПОЛИНУУДТА ЭСЭРГҮҮСЭН ТЭМСЭНЭ

Америкын Холбоото Штадуудта шулуу нүүрһэнэй хэдэн зуугаад шахта хоёрдохи һараяа хүдэлнэгүй. Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрһые хараада абахыень, ажал дээрэ аюулгүйе сахиха эгээлэй юрын хуули ёһонуудые баримталан сахихыень шулуу нүүрһэнэй корпорациинуудай нэгэдэлтэй хамтын договор баталхые оролдон, 160 мянган горнягууд уурхайнууд руугаа буунагүй.

США-гай шулуу нүүрһэнэй промышленностьда боложо байһан ниитэ национальна буһалгаан ажабайдалай ашатуһа болон профсоюзай эрхэнүүдые хамгаалха талаар американ хүдэлмэришэдэй нэгэшье үдэр һаатан замхаагүй ангиин тэмсэлдэ эгээл ехэ үйлэ хэрэг болоно. Энэ жэлдэ тэмсэл илангаяа хүшэр хүндэ байдалда дэлгэрнэ. Орон дотор хүдэлмэригүйшүүлэй тоо урдынхидал мэтэ олон байһаар: 8 миллион шахуу хүн ажаллаха арга боломжогүй юм. Саарһан мүнгэнэй үнэ унажа үргэлжэлһөөр. Тэрэнэй ургалта 14 процент болобо. Энэ юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн таһалгаряагүй доошоо орожо байна бшуу. 1980 ондо бодото салин хүлһэн 5,3 процентээр хороо. Тиихэтээ хамта тэрэл жэлдэ корпорацинуудай сэбэр олзо 123 миллиард долларто хүрэһэн байна.

Олониитын хүдэлмэригүйдэлгые һамбаашалжа, олон жэлэй турша соо үсэд шанга тэмсэлдэ олоһон амжалтануудыень ажалшадһаа зайсуулха зорилготой ажалай тиимэ хэлсээнүүдые профсоюзай организацинуудта баадхахые корпорацинууд оролдоно. Мүнөө хүдэлмэригүйшүүлэй илангаяа олон байха үедэ «профсоюзууд урдынхидал мэтэ хэдэр зангаа гаргажа шадахагүй байха» гэжэ ехэ капиталай орган — «Бизнес уик» журнал һаяхан этигэл найдалтайгаар бэшээ һэн. Зүгөөр монополистнуудай иимэ һанал бодол бэелхэ аргагүй байшоо. Нёдондо жэл США-да ангиин тэмсэл улам эршэлэһэн байна. Орон дотор 4 мянган үймөө буһалгаан болобо.

Байгша оной түрүүшын һаранuудта буһалгаанай тэмсэлэй фронтнууд дээрэ шанга тулалдаан болоһон байха юм. «Нозерн индиана паблик сервис» гэдэг элшэ хүсэнэй кампаниин 4,2 мянган хүдэлмэришэдэй буһалгаан удаан саг соо үргэлжэлөө. Чикаго хотодохи «Стюарт-корнер» гэдэг корпорациин заводой ажалшад тэмсэһээр. Февраль һарада Калифорнидо 536 үрэмдэлгын түхеэрэлгэ хүдэлбэгүй. Нефтьшэд салин хүлһыень таһалгаряагүй ургажа байгаа үнэ сэнгүүдтэй тааралдуулха эрилтэ табяа һэн.

Транспортнигууд буһалгаанай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Ороной томо ехэ хотонуудай нэгэн болохо Филадельфиин ниитын транспортын 5 мянга шахуу хүдэлмэрилэгшэдэй буһалгаан эдэнэй дундаһаа онсо шалгарба. Эдэ үдэрнүүдтэ Агууехэ нуурнууд дээгүүр суднанууд тамарнагүй: ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэ табидаг морягуудай тэмсэл үргэлжэлһөөр. Муниципальна хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, багшанар буһалгаанай хүдэлөөндэ улам үргэнөөр хабаадана.

Ажалшадай дайшалхы тэмсэлһээ уламжалан, монополинууд асари ехэ гээгдэлдэ ороно. Шахтернуудай недели соо буһалгаалхадань, шахтын зэд 10 миллион тонно шахуу шулуу нүүрһэ дутуугаар абадаг байха юм. Горнягуудай хүсэл зоригые мохоохые оролдон, эдэнэр пикетүүдтэ хабаадагшадта эсэргүү хашалтануудые хэнэ. Үнгэрһэн долоон хоногто Кентукки штадта шулуу нүүрһэнэй магнадуудай хүлһэлһэн зэбсэгтэ харуулай харата аашаһаа боложо, пикечигүүдэй нэгэн хүндөөр шархатаһан байгаа. Баруун Вирджинии штадта хүлһэнэй харуулай сэрэгшэд шахтернуудые буудаба.

Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе дараха хэрэгтэ американ засагаархид монополинуудта ехэ туһа хүргэнэ. Полици буһалгаалагшадые барижа хаана. Хүдэлмэришэдтэ эсэргүү хуули ёһонууд буһалгаануудые дараха, тэрэндэ һаад ушаруулха зорилготой юм. Барилгын промышленностьда ажаллагшадта эсэргүүгээр шэглүүлэглэһэн буһалгаанда зүрюу үшөө нэгэ хуули нёдондо жэл баталагдан абтаһан байгаа. Хүдэлмэришэдтэ зүрюу харша бусад хэдэн хуулинуудай проектнүүд конгрессэй үзэмжэдэ табигданхай.

Тэмсэлэйнгээ үг зорилгые ойлгуулхые оролдон, олониитын зүгһөө дэмжэлтэ абахын тула американ хүдэлмэришэд эсэргүү тэмсэлээ гансал буһалгаануудаар хизаарланагүй. Митингнүүдые, жагсаалнуудые, эсэргүүсэлтын хүдэлөөнүүдые үргэнөөр эмхиднэ. Иимэ тэмсэлэй нэгэн «Залуушуул ажалдаа гараг лэ!» гэһэн уряа лозунг доро апрелиин 14-дэ Вашингтондо болобо. Табадахи залуу америкаец бүхэн хүдэлхэ газаргүй байна, тиимэһээ салин хүлһэ олохын тула саг үргэлжэ доромжолуулха ушартай болоно гэжэ мэдүүлхын тула олон мянгаад хүбүүд, басагад энэ үдэр США-гай ниислэл хотодо ерэһэн байгаа.

Американ пролетариадта хабаатай асуудалнууд ... шье капиталис гүрэнүүдэй ажалшадта тохёолдоно. Нэн түрүүн энэнь юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, хүдэлмэригүйдэлгэ болоно. Жэшээнь, Англида саарһан мүнгэнэй үнын уналга 16, харин Францида 12 процент болоно. 1980 ондо Японда онтохоо үнэ сэнгүүд — 13,3, Италида 19 шахуу процентээр ургаа. Мүнөө үедэ Британиин аралнууд дээрэ «үлүү хүнүүдэй» тоо — 2,5 миллион, ФРГ-дэ — 1,3 миллион, Японда — 1,2 миллион, Испанида — 1,7 миллион, Канадада 1 шахуу миллион болоһон байна. Бодото дээрээ шэнэ шэнэ предприятинуудай хаагдаһан тухай, ажалшадые олоорнь хүдэлмэриһөө гаргажа байһан тухай мэдээсэлнүүд үдэр бүри шахуу баруунай эдэ оронуудһаа абтана.

Монополистнуудай хэды хашаа харшалаашье һаань, ажалшад эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Һүүлэй һаранuудта Англида Урда Уэльсын шахтернууд, Манчестерэй полиграфистнууд, Глазгогой гүрэнэй алба хаагшад, пролетариадай бусад отрядууд буһалгаалһан байна. Гамбургын, Килиин, Франкфурт-На-Майне хотын металлистнууд ФРГ-дэ буһалгаанай тэмсэлэй манлайда дабшана. Японой олон зуугаад мянган ажалшад ажабайдалаа һайжаруулха, профсоюзай эрхэнүүдээ сахиха хабарай зангшалта аяншалгада хабаадана. Италида морягууд, барилгашад, худалдаа наймаанай хүдэлмэришэд, харин Францида «Ательс Франсе де Л' Эст» гэжэ суловерфьнүүдэй хүдэлмэришэд, транспортнигууд буһалгаална.

США-дал али, эдэ бүхы оронуудта зонхилхы бүлэгооорхид ажалша зоной үнэн зүб эрилтэнүүдые бэелүүлхын орондо харлалга гүрдэлгэнүүдые үүлхэдэг, мүрдэлгэ хэдэг байха юм. Японда буһалгаанууд та хабаадаһанайнь түлөө түмэр замай корпораци 10 мянга гаран хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргаһан гэхэ гү, али доошоо тушаалнуудта оруулһан байна. Францийн Руандахи нютагай фабрикын хүдэлмэришэдэй буһалгаалхадань, полицинхид шиидамаар сохиһон, нюдэ хорлодхоодог газтай гранатануудые хэрэглэһэн байха юм.

Гэбэшье харлалга гүрдэлгын, мүрдэлгын хэмжээнүүд ажалшадай улам ургажа байгаа тэмсэлые зогсоожо шадахагүйл. Буһалгаанай хүдэлөөн улам үргэдэнэ. Капитализмын үедэ «ангиин амгалан байдал» туйлагдаха гэхэ гү, али тэрээндэ хабаатай социальна орёо зүрилдөөнүүд «һулаpуулагдадаг» байна гэһэн домогой худал хуурмаг байһаниинь эдэ бүгэдэнһөө элирнэ бшуу. Хүдэлмэришэн анги монополинуудта эсэргүү тэмсэлээ улам эршэдхэнэ. Ажалшан арад капиталай хашалта харшалалтада шанга харюу сохилто үгэнэ.

Н. СЕТУНСКИЙ.
(ТАСС).

ФРАНЦИ. Энэ ороной дунда һургуулинуудай 200000 багшанар бүгэдэ ниитын забастовка ... агтай гэгээрэлэй хэрэгтэ һомологдодог мүнгэ зөөриие нэмээхэ, ажал хүдэлмэриин эрхэ байдал һайжаруулха тухай эрилтэ табиба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багшанарай буруушаалай жагсаал.

ТАСС-ай фотохронико.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» апрелиин 25-да үнгэрэгдэһэн 17-дохи тиражай шүүбэринүүд.

«49-һөө 6-ень таaха спортлото»: 11 (волейбол), 27 (һур харбалга), 33 (футбол), 37 (...), ... (акробатика), 42 (уһанай-санын спорт).

«36-һаа 5-ень таaха спортлото». 8 (велотрек), 74 (академическэ һэлюурдэлгэ), 21 (тамаралга), 27 (һур харбалга), 30 (хүндэ атлетикэ).

(ТАСС).

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай бүрхэгшэг байха, зарим нютагуудта саг зуура нойтон саһан орохо, баруун-хойноһоо секундын 9 — 14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Заримдаа һалхинай хүсэн секундын 20 метртэ хүрэхэ. Үдэртөө 2 — 7 градус дулаан болохо, зарим районуудта 5 градус хүрэтэр хүйтэрхэ хараатай.

Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 9 — 14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Заримдаа һалхинай хүсэн секундын 20 метртэ хүрэхэ. Үдэртөө 4 — 6 градус дулаан болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Майн һайндэртэ ажалай бэлэгүүд» — тобшо мэдээсэлнүүд. «Совет орон: шэнэ һонин» — ТАСС-ай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партиин заяаһан замаар» — Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой директор Д. Цыдынжаповай статья. «Барилгашадай эдэбхи» — Р. Макальскаягай корреспонденци. «Улаан тугта коллективтэ» — Н. Ефимовэй фоторепортаж. «Хабарай аялга» — И. Игумновай шүлэг. «Үбдэгсөө ногоон долгилхол» — В. Бадмаевай зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда. «Алтан одотой бригадир» — А. Куклинай очерк. «Хари саа холбоого бэхилхэбди» — Улаан-Баатарай мяханай комбинадай генеральна директор Г. Батжаргалтай хөөрэлдөөн. «Хани барисаагаараа хүсэтэйбди» — корреспонденци. «Арадай рэглэмжэдэ» — материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэг, тоо, баримта» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Газарай гүн нюусанууд...шэ» — М. Сибирягай фоторепортаж. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

АЖАЛШАДАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время».

Улаан-Үдэ. 9.40—«Эхэ ороноймнай үндэр дээдэ шагнал» — киноочерк. 10.00 —**Совөдүүдэй талмай. Улаан-Үдэ городой ажалшадай түлөөлэгшэдэй Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэртэ—Майн 1-дэ зорюулагдаһан һайндэрэй жагсаал.**

Орбита. 12.45—«Ой, ты батюшка, Тихий Дон» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 13.45 — «Замбуулинай олон хэрэгынуудай дунда миниин зүргэ бии. «Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик космонавт В. В. Рюмин тухай телевизионно баримтата фильм. 14.15—СССР-эй арадай дуунууд, хатарнууд. 14.45 —**Москва, Улаан талмай. Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэртэ—Майн 1-дэ зорюулагдаһан дамжуулга.** Түгэсхэлдэнь СССР-эй эрхим фигуристнуудай харуулгын программа. 18.00 — «Цирк» —уран һайханай фильм. 19.45—РСФСР-эй габьяата артист Г. Васильев дуулана. 20.00 — Армениин ССР-эй арадай артист А. Акопянай хабаадалгатай фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха. 20.40 — **һайндэрэй сэнхир галхан. 22.00 — Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр—Майн 1-ниие һайндэрлэлгэ тухай репортаж.** 23.00 — **һайндэрэй сэнхир ханай үргэлжэлэл.**

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 9.40 — «Мо... кино-шэнжэлэл. 10.05 — ...уран зураашадай зохёол... тээлнүүдэй һайндэрэй композици. 10.15 — Воронежой ...рэнэй ород арадай ... концерт. 11.00 —«Тэмсэлэй ажалай уран шүлэг». 11.... «Мэнго хатарна» — фильм-концерт. 12.05 — «Хитрая ...на», «Мореплавание Сол...кина» — мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 12.45 —«К ... ке сознания» — баримтата фильм. 13.15— «Белеет парус одинокий» — уран һайханай фильм. 14.35 — Хүгжэмтэ ... һерлалга.

Орбита. 14.45 — Москва. **Улаан талмай. Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэртэ—Майн 1-дэ зорюулагдаһан дамжуулга.** 16.... **Пионернүүдэй һайндэрэй** концерт. 17.00 — «Союзна республиканuудай ниислэлнүүд» — телевизионно баримтата фильм. 17.45—«Ералаш» наһаа. 18.25 — Р. Рож...венский. «210 алхам»—... 19.20 — А. Лядов. «Ш... нуур» — кино-зураглал. ... — «Москвичка» — телевизионно ... 21.00 — «Амгалан нойрсо, багашуул!». «Концертдэ ... набди». 21.15— «Путевка в жизнь». 22.00 — «Ажалшадай **һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр — Майн 1-ниие һайндэрлэлгэ тухай репортаж.** 23.00 — «Долг» — телевизионно уран һайханай фильм.

Редакторай орлогшо
И. Р.-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35. редактор — 2-54-54. приемная — 2-54-93. зам. редактора — 2-68-08. зам. редактора — 2-62-62. отв. секретарь — 2-50-52. секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03485. Заказ № 101. Индекс ...